

RAPORT

Z DZIAŁALNOŚCI FOR

2019

Szanowni Państwo,

nawet w dojrzałej demokracji zwolennicy państwa prawa i wolności, zwłaszcza gospodarczej, muszą być zmobilizowani i dobrze zorganizowani, by skutecznie bronić tych podstaw dobrego ustroju. Tym bardziej dotyczy to czasów, w jakich znalazła się Polska od 2016 roku.

Działając zgodnie ze swoją misją, FOR wzmocniło w ubiegłym roku swoje działania analityczne i komunikacyjne, skierowane na obronę gospodarki przed upolitycznieniem oraz kontynuowało rozwój swojej działalności na polu ochrony praworządności, a w tym zwłaszcza niezależności instytucji wymiaru sprawiedliwości, na czele z sądami.

Dziękuję wszystkim osobom, które nas wspierają. Bez Was nie moglibyśmy być tak aktywni i skuteczni.

Leszek Balcerowicz
Przewodniczący Rady FOR

FOR w liczbach

196 000 Nasze publikacje zostały wyświetlone blisko 200 tysięcy razy	170 170 osób wzięło udział we Free Market Road Show 2019	43 Wydaliśmy 43 publikacje
230 230 prac zostało nadesłanych na konkurs „Komiksy Ekonomiczne”	104 Zorganizowaliśmy ponad 100 warsztatów ekonomicznych w szkołach...	2860 ...w których wzięło udział blisko 3000 uczniów
100 100 zgłoszeń nadesłano na Szkołę Leszka Balcerowicza 2019	21 Zorganizowaliśmy 21 wykładów i spotkań autorskich	11 Opublikowaliśmy 11 stanowisk Komitetu Obrony Sprawiedliwości – KOS, w którym aktywnie działa FOR
1600 Pozyskaliśmy 1600 nowych obserwatorów na Facebooku	700 000 Kampania muzeum1989.pl na Instagramie generowała 700 tysięcy wyświetleń miesięcznie	20 Zorganizowaliśmy 20 śniadań prasowych dla dziennikarzy polskich i korespondentów zagranicznych

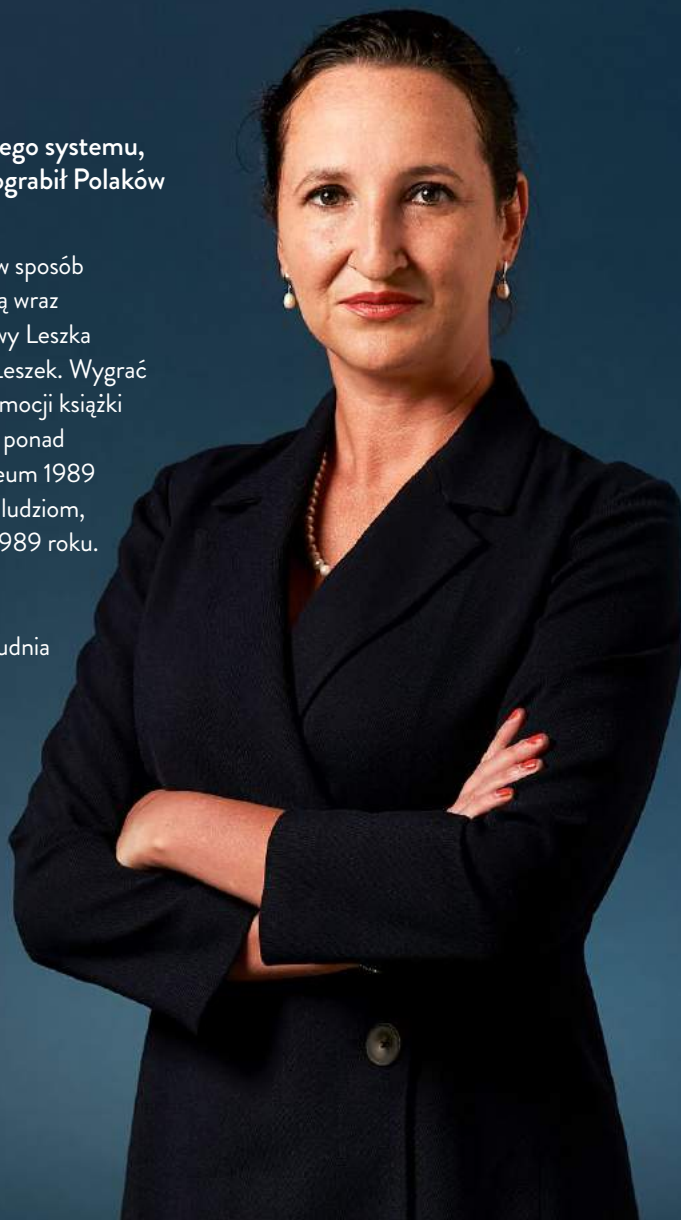
Szanowni Państwo,

30 lat temu odzyskaliśmy w Polsce wolność. Po latach opresyjnego systemu, który doprowadził kraj do ruiny gospodarczej i politycznej oraz ograbił Polaków z wolności i godności.

Dlatego FOR w 2019 roku, poza codzienną działalnością analityczną, w sposób szczególny koncentrowało się na rocznicy 30 lat wolności, celebrując ją wraz z partnerami w całej Polsce. Powstała niezwykła książka – zapis rozmowy Leszka Balcerowicza i Lecha Wałęsy z Katarzyną Kolendą Zaleską, pt. „Lech. Leszek. Wygrać wolność”, w której poznajemy kulisy polskich przemian. W ramach promocji książki odwiedziliśmy kilkanaście polskich miast, a w spotkaniach udział wzięło ponad 10 tysięcy osób. Jako pierwsi w Polsce uruchomiliśmy wirtualne Muzeum 1989 (muzeum1989.pl), poprzez które chcieliśmy, w szczególności młodym ludziom, pokazać na setkach archiwalnych zdjęć i filmów polską transformację 1989 roku. Tegoroczna edycja komiksów, jak również Szkoła Leszka Balcerowicza, poświęcone były historii przemian, ale – co najważniejsze w naszych projektach edukacyjnych – wnioskom dla budowania przyszłości. 17 grudnia 2019 r. konferencją z udziałem wspaniałych mówców świętowaliśmy rocznicę ogłoszenia Planu Balcerowicza, który pozwolił Polsce przejść z kraju centralnie sterowanego do dzisiejszej wolnej gospodarki.

Zachęcam do przeczytania pełnego sprawozdania z działalności naszego think-tanku, choć wielu z Państwa aktywnie uczestniczyło w zeszłorocznych aktywnościach: jako darczyńcy, mówcy, uczestnicy czy obserwatorzy naszych mediów społecznościowych. Wszystkim Wam bardzo serdecznie dziękuję. Mam ogromną nadzieję, że będziecie również z nami w 2020 roku i wspólnie dołożymy małą cegiełkę do budowania jeszcze silniejszego, świadomego społeczeństwa obywatelskiego.

Agata Stremecka
Prezes Zarządu FOR

Nasi eksperci byli cytowani
w mediach średnio

1,2 tys. razy w miesiącu

Ich komentarze,
artykuły i wywiady
ukazują się regularnie m.in.
w „Rzeczpospolitej”,
„Gazecie Wyborczej”,
„Dzienniku Gazecie Prawnej”,
„Pulsie Biznesu”, Radiu TOK FM,
TVN24, TVN24 BiŚ,
Polsat News, Onet.pl,
Wirtualnej Polsce, Interii,
Money.pl czy na
Gazeta.pl

Własne artykuły, komentarze
oraz wywiady w telewizji, prasie, radiu
i Internecie ukazywały się średnio

33 razy w miesiącu

W 2019 roku nazwa Forum Obywatelskiego
Rozwoju pojawiała się w mediach średnio

200 razy w tygodniu

Cytowalność FOR w prasie: średnio

25 razy w miesiącu

Cytowalność FOR na stronach
internetowych: średnio

240 razy w miesiącu

Cytowalność FOR
w telewizji i radiu: średnio

32 razy w miesiącu

Łącznie nasze publikacje były
cytowane w mediach
ponad 600 razy

Prowadzimy

**10 stron internetowych
i 5 profili na Facebooku**

FOR aktywnie działa na

4 platformach społecznościowych
(Facebook, Twitter, Instagram, LinkedIn)

LIBERALNE THINK-TANKI SĄ POTRZEBNE

PRZEMÓWIENIE MARKA TALAŁY

Przemówienie wygłoszone 17 grudnia 2019 roku podczas konferencji z okazji 30-lecia przemian gospodarczych w Polsce, którą zorganizowała Fundacja Forum Obywatelskiego Rozwoju (FOR).

Zbliżają się Święta, a więc i czas spotkań z rodziną i znajomymi. Padają wtedy często pytania o karierę zawodową. Sam pracuję od kilku lat w Forum Obywatelskiego Rozwoju i zdarza mi się na takie pytania udzielać odpowiedzi. Pojawiają się wtedy takie słowa, jak „fundacja”, „organizacja pozarządowa” czy „think-tank”. Czasami, wnikając po wyrazie twarzy rozmówców, widzę, że po głowie chodzi im pytanie – czy to w ogóle jest prawdziwa praca?

Ostatnie 30 lat to poza sukcesami rozwojowymi także okres wzrostu zaangażowania Polek i Polaków w organizacje pozarządowe. Według danych z ngo.pl, na koniec 2018 r. zarejestrowanych było w Polsce 26 tysięcy fundacji i 117 tysięcy stowarzyszeń, z czego szacuje się, że ok. 1/3 organizacji pozostaje aktywnych. Jednocześnie z raportu stowarzyszenia Klon/Jawor wynika, że 37% organizacji ma stałych, regularnych pracowników.

Drugie pytanie, które często pojawia się w takich rozmowach, to czym tak właściwie jest think-tank? W dużym skrócie organizacje, takie jak FOR, zajmują się produkcją i promocją, popartych badaniami idei, w tym propozycji, które można przekuć w realne polityki.

Na Wikipedii pod hasłem „Think-tanki w Polsce” wymienionych zostało 56 organizacji, w tym kilka o profilu wolnościowym czy liberalnym. Należy podkreślić, że profil Fundacji FOR nie wynika ze ślepego przywiązania do pewnej konkretnej ideologii, jak twierdzą niektórzy krytycy, ale jest poparty badaniami i doświadczeniami innych krajów.

Forum Obywatelskiego Rozwoju, podobnie jak wiele innych think-tanków, posiada swoją misję. To zwiększanie w społeczeństwie aktywnego poparcia dla szerokiego zakresu indywidualnych wolności (w tym zwłaszcza wolności gospodarczej) oraz – co się z tym wiąże – dla podnoszenia poziomu praworządności. Szeroki zakres wolności i podniesienie praworządności są konieczne do tego, aby Polska mogła nadal realizować swój historyczny cel: dochodzić do poziomu życia krajów Zachodu.

FOR należy do kilku sieci think-tanków. Jesteśmy członkiem 4Liberty Network, zrzeszającej liberalne organizacje z Europy Środkowo-Wschodniej, a także EPICENTER Network, sieci liberalnych think-tanków z kilku krajów Unii Europejskiej. Należymy także do Atlas Network, która zrzesza 500 organizacji wolnościowych z całego świata. Amerykańska Atlas Network wspiera organizacje członkowskie poprzez szkolenia, granty i nagrody, w tym najważniejszą z nagród, przyznaną raz w roku Templeton Freedom Award o wartości 100 tys. dolarów.

Czym zajmują się i co udaje się osiągać liberalnym think-tankom? Tegoroczny laureat wspomianej przed chwilą nagrody, czyli Foundation for Economic Freedom z Filipin, przyczynił się do uwolnienia handlu ziemią rolną w swoim kraju, a tym samym do wzmocnienia prawa własności i swobody korzystania z tego prawa przez 2,5 miliona Filipińczyków. W Argentynie organizacja Libertad y Progreso miała istotny wkład w obniżeniu opodatkowania komputerów, które stały się bardziej dostępne np. w procesie edukacji. Z kolei Centre for Civil Society udało się

zwiększyć ochronę ulicznych sprzedawców w Indiach przed bezprawnymi działaniami, w tym konfiskatami, ze strony policji. Wszystkie te zmiany były korzystne dla osób o niskich dochodach, ułatwiając im poprawę swojej sytuacji bytowej dzięki pracy, przedsiębiorczości i edukacji.

W USA Pacific Legal Foundation zajmuje się tzw. litygacją strategiczną i walczy w sądach o wolność. Aż 13 spraw klientów Pacific Legal Foundation dotarło do Sądu Najwyższego. Aż 11 z nich zakończyło się wygraną na rzecz wolności gospodarczej, prawa własności czy wolności słowa. Do tego dochodzi wiele spraw i sukcesów w sądach stanowych. Tuż za naszą granicą Lithuanian Free Market Institute wydał podręcznik do przedsiębiorczości i ekonomii dla uczniów, który zbiera nagrody na krajowych i międzynarodowych festiwalach książek oraz jest wykorzystywany w ponad 80 proc. szkół na Litwie.

FOR jest organizacją apartyjną i nie jest think-tankiem żadnej partii politycznej. Nie mamy oczywiście nic przeciwko temu, aby politycy korzystali z naszych publikacji. Jednocześnie FOR jest organizacją bardzo polityczną – zarówno będąc producentem i sprzedawcą pomysłów na „polityki” (ang. policies), jak i instytucją recenzującą propozycje i działania partii politycznych czy rządzących. Polityka to nie tylko rząd, parlament czy władze lokalne, ale też polityka obywatelska, w którą angażuje się FOR, oddziałując na to, co robią politycy, a równoległe wpływając na świat idei, aby wolnościowa presja na polityków była jeszcze silniejsza.

W FOR mamy wiele dobrych idei, które pozwoliłyby Polsce na szybsze dogonienie bogatszych od nas krajów Zachodu, a jednocześnie sprawiłyby, że warunki życia mieszkańców Polski stawałyby coraz lepsze. To, co jest dziś ważnym elementem pracy think-tanku, to komunikacja i w tym obszarze, dzięki wsparciu naszych darczyńców, pomocy sympatyków FOR, a także pracy naszego profesjonalnego zespołu Forum Obywatelskiego Rozwoju, z roku na rok stajemy się również coraz mocniejsi. Doświadczenia organizacji z innych krajów, jak i dotychczasowy dorobek FOR, pokazują, że istnienie think-tanków jest potrzebne, a wpływ na polityki i polityków – możliwy do osiągnięcia.

Nawet kiedy grunt pod liberalne idee w świecie polityki jest, jak to czasami bywa, niekorzystny, nie należy pozostawać biernym, tylko na ten grunt wpływać i tworzyć atmosferę bardziej sprzyjającą indywidualnym wolnościom i praworządności. Jeśli zaś grunt stanie się bardziej podatny, to trzeba być gotowym do tego, aby takie okno możliwości wykorzystać jak najlepiej. Wiele osób już teraz pracuje, by było to możliwe, a tych, którzy jeszcze tego nie robią, zachęcam do współpracy i wspólnych działań na rzecz większej wolności i państwa prawa w Polsce.

PEŁNA TREŚĆ WYSTĄPIENIA NA BLOGU FOR
[BLOGOBYWATELSKIEGOROZWOJU.PL](https://blogobywatelskiegorozwoju.pl)

KONFERENCJA Z OKAZJI 30. ROCZNICY POLSKICH PRZEMIAN GOSPODARCZYCH

W wydarzeniu wzięli udział autorzy oraz świadkowie reform rozpoczętych przez Plan Balcerowicza oraz wybitni przedstawiciele świata ekonomii, biznesu, mediów, kultury i polityki.

Agata Stremiecka – Wbrew temu, co sądzą niektórzy, złe systemy nie upadną pod ciężarem swojej własnej obrzydliwości. Potrzebują dwóch rzeczy: wielkiego społecznego oporu i wielce odważnego lidera.

Leszek Balcerowicz – Jeżeli cofniemy się myślą do początku 1989 roku, to przypomniemy sobie, że mało kto przypuszczał, iż za 10 miesięcy Polska będzie dokonywała wolnościowych przemian, o których nawet nie marzyliśmy. Ja nie należałem do tych ludzi, którzy się tego spodziewali. Jeżeli cofniemy się do września 1989 roku, to przypomniemy sobie, że mało kto na świecie – jak również w Polsce – oczekiwał, iż Polska okaże się krajem wielkiego sukcesu i uda nam się wreszcie, po stu latach, zacząć (i to szybko) doganiać Zachód pod względem cywilizacyjnym i gospodarczym.

Bronisław Komorowski – Łatwo zapominamy o tym, że to wcale nie musiało się udać. Nie musiało się udać odejście od realnego socjalizmu, złamanie jego reguł po to, aby otworzyć przed Polską zupełnie nowe perspektywy życia w świecie, o którym marzyliśmy, ale bez pełnej wiedzy, jakie są jego zasady, jakie są jego fundamenty. Między innymi dzięki Leszkowi Balcerowiczowi możliwy stał się sukces gospodarczy Polski przez te wszystkie lata.

Adam Bodnar – Jeżeli myślę o 30-leciu transformacji to jedną z emocji, która mi towarzyszy, jest poczucie dumy. Dumy z tego, że udało się przeprowadzić bardzo potężne zmiany w gospodarce, w świecie politycznym doprowadzić do członkostwa Polski w Radzie Europy, w NATO, w Unii Europejskiej. Trudno się nie zgodzić z tymi, którzy mówią, że jest to jeden z najlepszych okresów w historii Polski.

Jerzy Owsiak – [do Leszka Balcerowicza] Należy się Nobel za to, że nie pękliśmy, że daliśmy radę. Nie było łatwo i inne kraje, które wchodzą w ten obieg nieprawdopodobnie trudnej pracy, to

czują. A zrobicie to, od czego odcinamy dzisiaj kupony i za to wielkie dzięki!

Wadim Tyszkiewicz – Udało nam się przetrwać dzięki naszej pracy, naszej aktywności! Dlatego ja się tak burzę, kiedy słyszę, że rządzący przypisują sobie zasługi, że dzisiaj w Polsce żyje się lepiej. To jest cały proces, który trwał te 30 lat! To się nie wydarzyło z dnia na dzień, że dzisiaj rzeczywiście są pieniądze na 500 plus i na wszystkie inne programy socjalne. To myśmy wypracowali ten sukces.

Agnieszka Holland – Demokracja potrzebuje, by napełnić ją żywą treścią – i to jest właśnie zadanie dla tego pokolenia.

Emilia Skrok – Polska rosła nie tylko dlatego, że rosła tylko jedna grupa społeczna, tylko jedna część społeczeństwa się bogaciła. Rosła liczba miejsc pracy, rosły pensje, bardzo szybko spadał poziom ubóstwa. Wiele krajów chce się od nas uczyć. (...) Wszyscy musimy pracować nad tym, aby ten sukces Polski okazał się trwały.

Beata Javorcik – Bezpośrednie inwestycje zagraniczne odegrały bardzo ważną rolę w procesie transformacji – w Polsce, w naszym regionie, jak również na innych rynkach wschodzących. Koncerny narodowe są producentem wiedzy i informacji, i tę wiedzę przesyłają do krajów, w których działają. (...) Warto promować inwestycje nawet po 30 latach transformacji.

Aleksander Łaszek – Dzięki reformom rozpoczętym w 1989 roku byliśmy w stanie awansować z 20% PKB Amerykanów do obecnie ponad 50%. Co więcej, byliśmy najszybciej rosnącą gospodarką naszego regionu. Dzięki szybkości i głębokości reform z Planu Balcerowicza, nasza gospodarka jako pierwsza w regionie zaczęła rosnąć mimo bardzo niekorzystnych warunków początkowych.

Marek Tatała – Nawet kiedy grunt pod liberalne idee w świecie polityki jest,

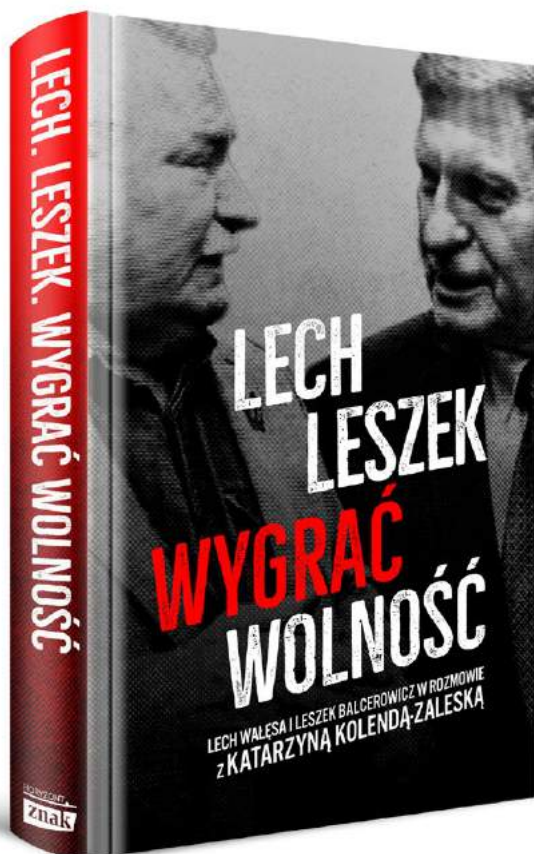
jak to czasami bywa, niekorzystny, nie należy pozostawać biernym, tylko na ten grunt wpływać i tworzyć atmosferę bardziej sprzyjającą indywidualnym wolnościom i praworządności.

Ryszard Wojtkowski – Dlaczego udało nam się w roku 1989? W moim przekonaniu, po pierwsze dlatego, że znaleźli się ludzie, żeby nie powiedzieć człowiek, który miał wizję całościowych zmian, który miał odwagę wziąć odpowiedzialność za te zmiany, ale potrzebny był też cud. Tym cudem w moim przekonaniu było to, że pozwolono mu działać, a przede wszystkim, że pozwolono mu dokończyć. Nawet jak sobie zdano sprawę, co on wyrabia.

Tadeusz Syryjczyk – W 30-lecie planu Balcerowicza FOR słusznie rozprawia się z mitami upowszechnianymi przez polityków od lewa do prawa oraz przez licznych publicystów, niekoniecznie zdeklarowanych pisowców, tworzących rozmaite, fałszywe oceny zarówno samego planu, jak i jego następstw.

Jakub Karnowski – W latach 1997-2000 wprowadzono w życie szereg fundamentalnych reform: reformę finansów publicznych, reformę samorządową, reformę emerytalną, reformę zdrowia i reformę górnictwa. Rozpoczęto zasadniczą fazę legislacyjnego przygotowania do członkostwa Polski w Unii Europejskiej. Znacząco przyspieszono prywatyzację. Liczył się długofalowy interes Polski i Polaków, a nie krótkofalowy interes partii.

Jacek Fedorowicz – Miałem takie swoje powiedzenie, że w promieniu 1,5 metra dookoła mnie socjalizmu nie ma, nie było i nie będzie. To, co się stało w grudniu 1989 roku, to było w zasadzie spełnienie marzeń mojego życia. I za wprowadzenie Planu Balcerowicza, powiem więcej, za to, że Balcerowicz nie tylko pokrzykuje, że trzeba się bić, ale bije się dalej, jemu, a także jego współpracownikom i współpracownikom, z Ewą Balcerowicz na czele, dziękuję!

30 LAT TEMU POLACY ZDECYDOWALI, ŻE WOLNOŚĆ JEST NAJWAŻNIEJSZA.

WOLNĄ POLSKĘ
BUDUJEMY WSPÓLNIE
– PRZEDSIĘBIORCY,
LUDZIE KULTURY,
DZIAŁACZE SPOŁECZNI,
WSZYSCY OBYWATELE.

Wolność ma fundamentalne znaczenie dla polskiej demokracji. W 1989 roku podwaliny pod przyszły sukces Polski położyło wiele osób, w tym Lech Wałęsa, twórca „Solidarności” i późniejszy prezydent RP oraz Leszek Balcerowicz, autor polskiej transformacji gospodarczej.

Czym jest wolność dla Lecha Wałęsy i Leszka Balcerowicza? W jaki sposób ich działania i decyzje doprowadziły do przemian w Polsce? Jaką cenę zapłacili ich architekci? I czy wolność jest dana raz na zawsze?

Na te i inne ważne pytania odpowiada książka, będąca zapisem niezwyklej rozmowy autorów polskiej transformacji. Wałęsa i Balcerowicz odstawiają kulisy tamtego okresu, jego trudnych wyborów, osobistego poświęcenia, szalonej pracy i ich wzajemnych stosunków – związkowego przywódcy, który został prezydentem, i naukowca, na którego spadła odpowiedzialność za odbudowanie zrujnowanego kraju. Razem dokonali czegoś wielkiego – wygrali wolność.

Książka jest zapisem rozmowy Lecha Wałęsy i Leszka Balcerowicza z Katarzyną Kolendą-Zaleską.

W RAMACH
PROMOCJI KSIĄŻKI
ODBYŁY SIĘ SPOTKANIA
Z AUTORAMI
W CAŁEJ POLSCE:

3 czerwca 2019 r., Gdańsk
– Pierwsze spotkanie wokół książki z udziałem Lecha Wałęsy, Leszka Balcerowicza, Katarzyny Kolendy-Zaleskiej oraz Agaty Stremieckiej

7 czerwca 2019 r., Empik Silesia, Katowice – Spotkanie z Leszkiem Balcerowiczem

17 czerwca 2019 r., Empik Junior, Warszawa – Premiera książki z udziałem Lecha Wałęsy, Leszka Balcerowicza i Katarzyny Kolendy-Zaleskiej

8 lipca 2019 r., Restauracja Wiślany Ogród & Statek Sobieski, Kraków – Spotkanie z Leszkiem Balcerowiczem i Katarzyną Kolendą-Zaleską

13 sierpnia 2019 r., Książnica Polska Księgarnia, Centrum Książki, Olsztyn – Spotkanie z Leszkiem Balcerowiczem

3 września 2019 r., Książnica Pomorska im. Stanisława Staszica, Szczecin – Spotkanie z Leszkiem Balcerowiczem

14 września 2019 r., Igrzyska Wolności 2019, Łódź – Spotkanie z Leszkiem Balcerowiczem

15 września 2019 r., Podkowa Leśna – Spotkanie z Lechem Wałęsą, Leszkiem Balcerowiczem i Katarzyną Kolendą Zaleską

16 września 2019 r., Łaski Dom Kultury, Łask – Spotkanie z Leszkiem Balcerowiczem

30 września 2019 r., Klub Myśli Obywatelskiej, Gdańsk – Spotkanie z Leszkiem Balcerowiczem

1 października 2019 r., Olkusz – Spotkanie z Leszkiem Balcerowiczem

3 października 2019 r., Ruda Śląska – Spotkanie z Leszkiem Balcerowiczem

4 października 2019 r., Rzeszów – Spotkanie z Lechem Wałęsą i Leszkiem Balcerowiczem

FOR na Święcie Wolności i Solidarności w Gdańsku,

czerwiec 2019 r.

1-4 czerwca 2019 roku wzięliśmy udział w obchodach Święta Wolności i Solidarności, zorganizowanych przez Europejskie Centrum Solidarności (ECS) i miasto Gdańsk.

W trakcie obchodów odbyła się premiera wirtualnego Muzeum 1989 oraz prezentacja portalu „Polski cud gospodarczy. Droga na Zachód”. Ponadto, w strefie NGO w namiocie Demokracja, gdzie znajdowało się stoisko FOR, promowaliśmy idee wolności i praworządności, wraz z innymi organizacjami pozarządowymi.

Nasi eksperci wzięli udział w licznych panelach i debatach, m.in.: na temat zakazu handlu w niedziele, wolnych sądów i praworządności, rozwoju polskiej gospodarki, mitów dotyczących transformacji gospodarczej, a także ekologii i ekonomii. Dzięki tym aktywnościom budowaliśmy rozpoznawalność wśród uczestników obchodów Święta Wolności i Solidarności oraz innych organizacji biorących udział w wydarzeniu.

Kulminacją naszego pobytu w Gdańsku było pierwsze spotkanie wokół książki „Lech. Leszek. Wygrać wolność” z udziałem wszystkich autorów – Lecha Wałęsy, Leszka Balcerowicza i Katarzyny Kolendy-Zaleskiej. To wyjątkowe wydarzenie, w którym uczestniczyło ponad 500 osób, poprowadziła prezes FOR, Agata Stremecka.

Na zakończenie obchodów, 4 czerwca członkowie zespołu FOR wzięli udział w uroczystościach na terenie Europejskiego Centrum Solidarności, upamiętniających pierwsze, częściowo wolne wybory z 1989 roku.

Wyjazd okazał się świetną okazją do nawiązania nowych kontaktów z organizacjami pozarządowymi, które, podobnie jak FOR, walczą o demokrację, jawność, wolne sądy czy edukację młodych ludzi. Zbudowaliśmy również podstawy do dalszej promocji naszego projektu „30 lat Wolności” i grudniowych obchodów 30. rocznicy Planu Balcerowicza.

38 MILIONÓW WAŻNYCH MAŁYCH PLANÓW

Z okazji 30-lecia wolności i transformacji gospodarczej Forum Obywatelskiego Rozwoju przygotowało specjalną stronę, prezentującą wykres poziomu życia Polaków od 1918 roku oraz mapę poziomu życia, wolności gospodarczej i liberalnej demokracji w Polsce i Europie od 1989 roku.

cud.for.org.pl

WIZYTA W WASZYNGTONIE, LISTOPAD 2019 R.

Z okazji 30. rocznicy przemian demokratycznych w Polsce i w Europie Środkowo-Wschodniej, Prezydent Lech Wałęsa i Leszek Balcerowicz, architekt polskich przemian gospodarczych, odwiedzili Waszyngton na zaproszenie wiodącej, amerykańskiej organizacji wspierającej rozwój demokracji na świecie – National Endowment for Democracy (NED), aby wspólnie uczcić rocznicę transformacji w Polsce. Organizatorami wizyty były także: Forum Obywatelskiego Rozwoju i Instytut Lecha Wałęsy.

Pierwszym z wydarzeń 13 listopada było wystąpienie Lecha Wałęsy przed Komisją Spraw Zagranicznych Izby Reprezentantów Stanów Zjednoczonych. Tematem przewodnim posiedzenia była „Demokracja i Sojusz NATO: wspieranie wspólnych wartości demokratycznych”. W wydarzeniu udział wzięło m.in. kilkunastu kongresmenów i senatorów.

Tego samego dnia National Endowment for Democracy zorganizował przyjęcie z okazji „30. rocznicy przemian demokratycznych Polski w 1989 r.”, na którym głównymi gośćmi byli Lech Wałęsa i Leszek Balcerowicz. W przyjęciu udział wzięli m.in. William Keating, przewodniczący Podkomisji ds. Europy, Euroazji, Energii i Środowiska w Izbie Reprezentantów; Marcy Kaptur, kongresmenka w Izbie Reprezentantów; Carl Gershman, przewodniczący NED i Daniel Fried, były ambasador USA w Polsce.

14 listopada Lech Wałęsa i Leszek Balcerowicz wystąpili na konferencji „Democracy in Central Europe after Thirty Years”, upamiętniającej 30. rocznicę historycznych demokratycznych przemian w Polsce i Europie Środkowej. Prelegentami na konferencji byli także wybitni kongresmeni i historycy, m.in. Anne Applebaum (historyk, felietonistka Washington Post), Victoria Nuland (starszy doradca w Albright Stonebridge Group) i Daniel Fried.

15 listopada Leszek Balcerowicz wystąpił przed jednym z najbardziej znanych wolnorynkowych think-tanków w USA, Cato Institute, gdzie podczas swojego wykładu pt. „Liberalizm, autorytaryzm

oraz dobre i złe transformacje” przybliżył słuchaczom temat ustrojowej transformacji gospodarczej oraz zagrożeń dla wolności ze strony populizmu.

W dalszej części programu wspólnej wizyty w USA Leszek Balcerowicz spotkał się z Davidem Malpassem, prezesem Banku Światowego, natomiast Lech Wałęsa złożył wizytę w Białym Domu, gdzie został przyjęty przez Mike'a Pence'a, wiceprezydenta Stanów Zjednoczonych.

O naszej delegacji do USA napisały i poinformowały wszystkie najważniejsze media w Polsce, m.in. TVN24, Onet.pl, Gazeta Wyborcza, Rzeczpospolita, RMF FM i inne znaczące portale opinii. Pomimo trwającego impeachmentu, miejscowe media także wspomniały o wizycie bohaterów transformacji.

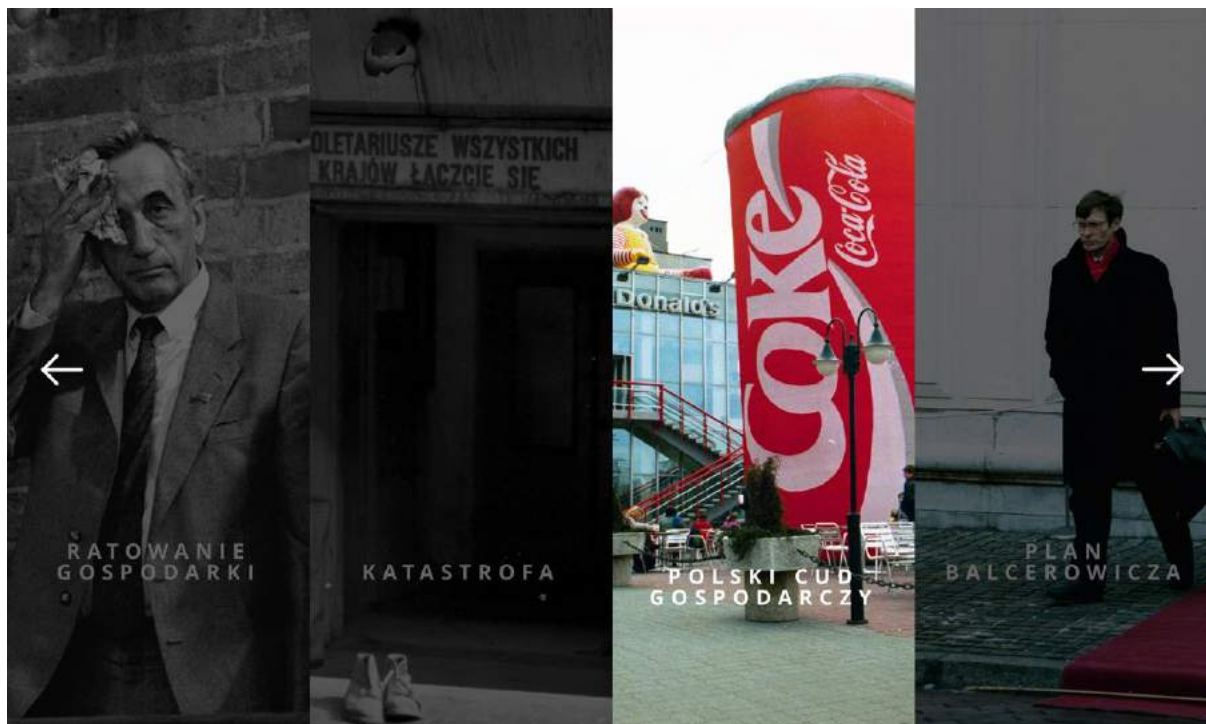
Briefing prasowy z Madeleine Albright, marzec 2019 r.

Na zaproszenie kilku organizacji pozarządowych z okazji 20. rocznicy wejścia Polski do NATO, w marcu 2019 roku do Polski przyjechała prof. Madeleine Albright, b. Sekretarz Stanu USA, jedna z architektów przystąpienia Polski, Czech i Węgier do NATO w 1999 roku. Podczas krótkiej wizyty wygłosiła wykład na Uniwersytecie Warszawskim i odbyła kilka spotkań w Warszawie.

Z inicjatywy Forum Obywatelskiego Rozwoju oraz Instytutu Lecha Wałęsy, 8 marca 2019 r. zorganizowano również specjalny briefing prasowy, w którym udział wzięli, oprócz Madeleine Albright, Prezydent Lech Wałęsa i Leszek Balcerowicz, bohaterowie polskiej transformacji. Na wydarzenie

akredytowało się wiele polskich i zagranicznych redakcji, w tym m.in. The New York Times, Zweites Deutsches Fernsehen (ZDF), Associated Press, Polska The Times, TVN24, Polsat News, Super Express i RMF FM.

Muzeum 1989

4 czerwca 2019 roku Forum Obywatelskiego Rozwoju uruchomiło pierwsze w Polsce wirtualne Muzeum 1989, w atrakcyjnej formie pokazujące polską transformację. Na wystawie wykorzystano kilkaset archiwalnych zdjęć i filmów, a „przejście” całości to około dwie godziny niezwyklej opowieści.

Takiej opowieści o polskiej transformacji dotąd nie było. Wydarzenia roku 1989 są przedstawione w formie wirtualnego muzeum, dostępnego dla każdego posiadacza komputera lub smartfonu. Widz-internauta poznaje przeszłość „zanurzając się” w zrekonstruowane techniką 3D przestrzenie historyczne: m.in. wewnątrz peerelowskiego mieszkania, salę obrad Okrągłego Stołu, sztab wyborczy „Solidarności” w dawnej kawiarni „Niespodzianka”. Wystawa – skierowana przede wszystkim do uczniów i studentów – łączy nowoczesną formę przekazu z wyczerpującą narracją historyczną. Uzmystawia skalę gospodarczej i cywilizacyjnej zapaści, w jakiej znalazła się PRL pod koniec lat 80. Pokazuje również zasługi solidarnościowej opozycji dla przeprowadzenia Polski od dyktatury i centralnego planowania do demokracji i wolnego rynku – a zwłaszcza rolę Planu Balcerowicza w uwolnieniu naturalnej aktywności społeczeństwa. Dla widza stanie się jasne, że przeobrażenia polityczne sprzed 30 lat były właśnie „transformacją” państwa, torującą Polsce drogę do Unii Europejskiej.

W ciągu minionych 30 lat żaden inny rząd nie cieszył się takim zaufaniem społeczeństwa. Jesienią 1989 roku ponad 80% Polaków deklaroowało poparcie dla Tadeusza Mazowieckiego; gwałtownie rósł też odsetek optymistów, wierzących, że nowa ekipa zdoła postawić na nogi upadającą gospodarkę. 12 września 1989 r. Sejm głosami 402 posłów zatwierdził skład rządu Mazowieckiego, pierwszego niekomunistycznego gabinetu po II wojnie światowej. W naszym wirtualnym Muzeum 1989 przedstawiamy kulisy tego wydarzenia i pokazujemy, w jaki sposób „Solidarność” zdołała odsunąć PZPR od władzy. Opowiadamy też o kulisach Planu Balcerowicza.

Kolejne „sale” muzeum były odsłaniane w trzech etapach:

- I. **4 czerwca** z okazji rocznicy wyborów
- II. **12 września** z okazji powołania rządu Tadeusza Mazowieckiego
- III. **17 grudnia** z okazji ogłoszenia Planu Balcerowicza

Otwarcu kolejnych „sal” towarzyszyła kampania na Instagramie skierowana do młodzieży, a także, dzięki współpracy z MaturaToBzdura, wirtualne Muzeum 1989 stanowi obecnie stały element quizów, w których można sprawdzić stan swojej wiedzy na temat polskich przemian z 1989 roku.

Kurator wystawy:

– PROF. PIOTR OSĘKA

Współpraca:

– MALGORZATA KOZERA-TOPIŃSKA
– DR JAN OLASZEK

Koordinacja projektu 30 lat Wolności:

– AGATA STREMECKA
– PATRYCJA SATORA

Projekt i wykonanie:

– PRO UNIT SP. Z O.O.
– BUILDINGVR

Kampania promocyjna:

– FFW COMMUNICATION

muzeum1989.pl

SZKOŁA LESZKA BALCEROWICZA 2019

Szkoła Leszka Balcerowicza 2019 stanowiła 18. odstonę jednego z najważniejszych projektów FOR. To cykl wyjątkowych wykładów i warsztatów, skierowany do osób pomiędzy 18. a 30. rokiem życia, zainteresowanych przemianami polityczno-społecznymi w Polsce oraz gospodarką i przedsiębiorczością, chętnych do wymiany doświadczeń w gronie ambitnych rówieśników.

W tym roku, podobnie jak w poprzedniej edycji, postanowiliśmy położyć większy nacisk na zajęcia związane z mediami społecznościowymi i nowymi narzędziami, którymi uczestnicy Szkoły mogą się posługiwać przy promowaniu idei wolnościowych i swojej własnej aktywności. Zależało nam również, aby podzielali oni poglądy FOR na temat znaczenia liberalnej gospodarki i konstytucyjnej demokracji opartej na praworządności.

Uczestnicy Szkoły Leszka Balcerowicza wysłuchali wystąpień następujących prelegentów:

- Leszek Balcerowicz, przewodniczący Rady FOR
- Marek Tatała, wiceprezes zarządu FOR
- Agata Stremecka, prezes zarządu FOR
- Aleksander Łaszek, główny ekonomista i wiceprezes zarządu FOR
- Patryk Wachowiec, analityk prawny FOR
- Mariusz Szeib, przedsiębiorca, Textet
- Jacek Bury, przedsiębiorca, Senat RP
- Jarosław Sroka, członek Rady FOR, Kulczyk Investments
- Grażyna Piotrowska-Oliwa, prezes zarządu Virgin Mobile
- Beata Biel, dziennikarka, Konkret24
- Piotr Osęka, kurator Muzeum 1989
- Sylwia Gregorczyk-Abram, adwokatka, Wolne Sądy
- Elżbieta Łukacijewska, poseł, Parlament Europejski
- Katarzyna Zwolak-Szwechowicz, trenerka, TechSoup

Pierwszego dnia uczestnicy wzięli również udział w premierze książki Donalda Tuska pt. „Szczerze” w budynku Agora S.A.

Jacek Bury, senator X kadencji:

Zaproszenie było dla mnie wyróżnieniem i zaskoczeniem, bardzo cieszę się, że mogłem uczestniczyć w kolejnym już spotkaniu w Szkole Balcerowicza. Motywującym i budującym jest dla mnie dzielenie się wiedzą i doświadczeniem z młodymi ludźmi. To spotkanie było dla mnie bardzo pozytywnym doświadczeniem, ponieważ uczestnicy chętnie weszli ze mną w interakcję, zadawali bardzo mądre pytania, które świadczą o znajomości tematów związanych z marketingiem, gospodarką i polityką. Gratuluję młodzieży dotychczasowych osiągnięć, życzę im głębokiej wiary w siebie i sukcesów na przyszłość. FOR dziękuję za zaproszenie oraz za pracę na rzecz rozwoju.

Barbara Pietrzak, absolwentka Uniwersytetu Warszawskiego:

Do wszystkich osób, które czytają ten tekst – jeżeli Ty też planujesz zadania do wykonania w nowym roku, wiesz, że pieniądze publiczne nie biorą się znikąd, a temat wolności i praworządności w naszym państwie jest Ci bliski, to koniecznie już teraz zaplanuj sobie w kalendarzu czas na Szkołę Leszka Balcerowicza.

Paweł Siejak, absolwent Uniwersytetu Marii Skłodowskiej Curie w Lublinie:

Szkoła Leszka Balcerowicza to nie tylko ciekawi prelegenci, ale przede wszystkim wspaniali młodzi ludzie, których dane było mi poznać, porozmawiać, wymienić poglądy, podyskutować. (...) Reasumując: 14-17 grudnia tego roku był dla mnie bardzo intensywnym czasem, poznałem wiele fantastycznych osób i intelektualnie czuję się „syty”.

Katarzyna Iwanowska, studentka Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie:

SLB umożliwiła, aby nie tylko bezpośrednio spotkać się z Autorytetem na sali wykładowej, lecz także podczas integracji, na luzie. Wówczas taka osoba staje się kimś bliższym, na wyciągnięcie ręki, gdy można rozmawiać jak równy z równym, gdy znika różnica lat, doświadczenia życiowego i zawodowego, a pojawia się wspólna płaszczyzna myślowa... Taką jest Szkoła Leszka Balcerowicza. Szkoła, która stanowi wielkie i pozytywne zaprzeczenie wszystkich szkół, jakie miałam dotąd w swoim życiu możliwość poznać.

Bartłomiej Jarzemiński, student Uniwersytetu Gdańskiego:

Warto docenić FOR i Leszka Balcerowicza za aktywne promowanie działalności obywatelskiej i umożliwienie rozwoju osobom, które planują podjąć lub podejmują taką działalność. Na pewno każdy wybrany uczestnik poczuł się doceniony poprzez wskazanie do udziału w SLB właśnie jego i możliwość wzięcia udziału w tak doniosłym wydarzeniu, jak konferencja z okazji 30-lecia Planu Balcerowicza.

Jarosław Szewczyk, student Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach:

Razem z innymi uczestnikami SLB 2019 poznaliśmy punkt widzenia wielkich Polaków na minione 30 lat. Każdy miał swoje zdanie, ale co do faktów byli zgodni. Zrobiliśmy jako kraj gigantyczny krok w rozwoju. Jeśli cenisz sobie wolność, jesteś ciekaw, jak osiągnąć sukces, a być może chcesz zmienić na lepsze następne 30 lat w Polsce, to aplikuj na kolejną edycję Szkoły Leszka Balcerowicza. Gwarantuję, że nic lepszego w edukacji Cię nie spotka.

KOMIKSY EKONOMICZNE

Za nami 10 edycji projektu „Komiksy Ekonomiczne”, który nieprzerwanie od 2009 roku realizujemy we współpracy z Fundacją Santander Bank Polska S.A. im. Ignacego Jana Paderewskiego.

Dziesiątą edycję wsparła również firma Eko Cykl Organizacja Odzysku Opakowań S.A. Schemat realizacji projektu od samego początku pozostaje ten sam – pierwszym etapem jest organizacja konkursu na komiks ekonomiczny. Tegorocznymi tematami były:

1. **Wielki sukces Polski po 1989 r. – czyli co zawdzięczamy transformacji gospodarczej**
2. **PRL a Polska po transformacji – znajdź różnice!**
3. **W kierunku Zachodu – droga Polski do NATO i Unii Europejskiej**
4. **Rozwój bankowości po 1989 r.**
5. **Korzyści z transformacji – poprawa ochrony i stanu środowiska naturalnego w Polsce po 1989 r.**

W jubileuszowej, 10. edycji największą popularnością cieszył się temat drugi, na który nadesłano ponad połowę zgłoszeń. Celem konkursu jest zapoznanie uczestników z interesującymi zagadnieniami ekonomicznymi, które wcale nie muszą być trudne. Taki jest też ich cel: przekazać wiedzę w formie obrazkowej bez utraty walorów merytorycznych. Najlepsze prace są wydawane przez FOR w ramach antologii komiksowej w liczbie 15 tys. egzemplarzy, które następnie są bezpłatnie wysyłane do szkół w całej Polsce i rozdawane podczas różnych wydarzeń.

Drugim etapem projektu jest edukacja ekonomiczna na podstawie komiksów. Jakub Przeździecki, koordynator projektów FOR, w trakcie całego roku szkolnego podróżuje po całej Polsce, gdzie w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych prowadzi warsztaty i wykłady o tematyce ekonomicznej.

Zwieńczeniem projektu jest konferencja dla nauczycieli przedmiotów społecznych, której tematem przewodnim jest edukacja ekonomiczna.

KONFERENCJA DLA NAUCZYCIELI

Od 5. edycji organizujemy także konferencje dla nauczycieli, stanowiące symboliczne zakończenie każdej edycji projektu. Tegoroczna konferencja pt. „30 lat Wolności” tematem nawiązywała do wyjątkowej inicjatywy FOR, w całości poświęconej uczczeniu 30-lecia transformacji ustrojowej i gospodarczej w Polsce.

Tegoroczną konferencję otworzyła Agata Stremecka, prezes FOR, która podkreśliła istotną rolę edukacji historyczno-społecznej. Przewodniczący Rady FOR, Leszek Balcerowicz jako pierwszy wygłosił wykład, podczas którego opowiedział zgromadzonym nauczycielom o ustrojach gospodarczych na świecie i o trudnościach, które napotkała Polska w czasie, gdy był odpowiedzialny za realizację swojego gospodarczego Planu. Kolejnymi mówcami byli kolejno: Jakub Przeździecki z FOR, Marzena Atkielska, prezes Fundacji Santander Bank Polska S.A. wraz z gośćmi oraz Katarzyna Michniewska, prezes firmy Eko Cykl Organizacja Odzysku Opakowań S.A., którzy zaprezentowali gościom swoje projekty edukacyjne.

Po przerwie, podczas której nauczyciele oddali się żywym dyskusjom w kulisach, o transformacji ze swojego punktu widzenia opowiedzieli kolejno: Sylwia Żmijewska-Kwirąg, dyrektorka programowa Centrum Edukacji Obywatelskiej, Joanna Kaczyńska, prezes Stowarzyszenia Ekspertki Razem oraz Mariusz Szeib, prezes zarządu firmy Textet Poland. Na zakończenie konferencji Agata Stremecka wraz z gośćmi: historykiem i wykładowcą PAN, Piotrem Osęką oraz nauczycielem historii i dziennikarzem, Janem Wróblem zaprezentowali wirtualne Muzeum 1989 i odpowiedzieli na pytanie: „Czego brakuje w edukacji historyczno-społecznej?”.

Każdy uczestnik konferencji otrzymał gadżety ufundowane przez partnerów projektu oraz firmę Ziąja Ltd., a także najnowszą książkę pt. „Lech. Leszek. Wygrać wolność”.

Publikacje FOR w 2019 roku

KOMUNIKAT | Zmiana ustawy o zakazie handlu w niedziele: pudrowanie złego prawa | Patryk Wachowiec, Marcin Zieliński

ANALIZA | Masowe demonstracje we Francji to reakcja na skutki interwencjonalizmu, nie liberalizmu | Rafał Trzeciakowski, Marcin Zieliński

ANALIZA | Deglomeracja: kosztowna redystrybucja prestiżu | Rafał Trzeciakowski

RAPORT | Rozwój regionalny, polityka regionalna | Grzegorz Gorzelak, Maciej Smeńkowski

KOMUNIKAT | Postępuje monopolizacja rynku energii | Rafał Trzeciakowski

ANALIZA | Mit niemieckiej deglomeracji | Rafał Trzeciakowski

KOMUNIKAT | Indeks Elastyczności Zatrudnienia 2019 – Polska w ogonie | Rafał Trzeciakowski

RAPORT | CPK: Miliardy w błoto? 10 pytań od podatnika | Tadeusz Syryjczyk

ANALIZA | System dyscyplinarny sędziów pod kontrolą Ministra Sprawiedliwości | Karolina Wąsowska

KOMUNIKAT | Indeks Populizmu 2019: Najwyższe poparcie dla partii populistycznych od 1980 r. | Marek Tatała

KOMUNIKAT | PiS: Po nas choćby potop | Aleksander Łaszek

KOMUNIKAT | Prawo obserwowania obrad Sejmu w świetle ostatniego orzecznictwa sądów administracyjnych | Patryk Wachowiec

KOMUNIKAT | Fundusz Inwestycji Kapitałowych – kolejny instrument nacjonalizacji gospodarki | Marcin Zieliński

KOMUNIKAT | Wylicznanka-cacanka Morawieckiego | Tomasz Dróżdź

KOMUNIKAT | Rozbudowa lotniska w Radomiu nie ma żadnego uzasadnienia | Tadeusz Syryjczyk

KOMUNIKAT | Polska praworządność przed unijnym Trybunałem – refleksje po rozprawie ws. Izby Dyscyplinarnej i nowej KRS | Patryk Wachowiec

KOMUNIKAT | Test przedsiębiorcy – więcej władzy w ręce urzędników | Aleksander Łaszek

KOMUNIKAT | Kto zapłaci za nową „Piłkę Kaczyńskiego”? | Aleksander Łaszek

KOMUNIKAT | Mniej wolności przez osłabianie praworządności – Polska w Indeksie Wolności Człowieka | Marek Tatała

KOMUNIKAT | Ministerialna ocena zakazu handlu: nierzetelna, stronnicza i antyprzedsiębiorcza | Patryk Wachowiec, Marcin Zieliński

KOMUNIKAT | Pętla Kaczyńskiego na szyi podatnika | Aleksander Łaszek

KOMUNIKAT | Rachunek od Państwa za 2018 rok | Aleksander Łaszek, Rafał Trzeciakowski

KOMUNIKAT | Alkohol, papierosy, jedzenie i napoje – Polska bardziej restrykcyjna niż Niemcy i Czechy | Marek Tatała

KOMUNIKAT | Ile płacy mamy z pracy? | Aleksander Łaszek

KOMUNIKAT | Polacy głosują nogami za wolnością gospodarczą | Rafał Trzeciakowski

RAPORT | „Rodzina 500+” ocena programu i propozycje zmian | dr hab. Iga Magda, dr hab. Michał Brzeziński, dr hab. Agnieszka Chłoń-Domińczak, prof. Irena E. Kotowska, dr hab. Michał Myck, Mateusz Najsztub, dr hab. Joanna Tyrowicz

KOMUNIKAT | Jawność wyborów do KRS – 7 do zera dla obywateli | Patryk Wachowiec

KOMUNIKAT | Polski cud gospodarczy – Droga na Zachód | Rafał Trzeciakowski, Patryk Wachowiec

KOMUNIKAT | Mity transformacji gospodarczej w Polsce | Marcin Zieliński

KOMUNIKAT | Obietnice wyborcze PSL – ale to już było | Aleksander Łaszek

KOMUNIKAT | Co wiemy po wyroku Trybunału Sprawiedliwości w sprawie Sądu Najwyższego? | Patryk Wachowiec

KOMUNIKAT | Jawność wyborów do KRS – mamy prawomocny wyrok! | Patryk Wachowiec

KOMUNIKAT | Zwolnienie młodych z PIT – kupowanie głosów zamiast reform | Aleksander Łaszek, Rafał Trzeciakowski

KOMUNIKAT | 10 najczęściej zadawanych pytań o sens deglomeracji urzędów w Polsce | Rafał Trzeciakowski

KOMUNIKAT | Deglomeracja na siłę: rządowy raport nie przekonuje | Rafał Trzeciakowski

ANALIZA | Prokuratura w rękach władzy, czyli na co pozwala prawo | Karolina Wąsowska

KOMUNIKAT | „Zrównoważony” budżet – wielka manipulacja | Aleksander Łaszek, Rafał Trzeciakowski

RAPORT LFMI | Ograniczanie szarej strefy w krajach bałtyckich | Aleksander Łaszek (wstęp do raportu)

RAPORT | Audyty FOR: Gospodarka i Praworządność pod rządami PiS (2015-2019) | Aleksander Łaszek, Marek Tatała, Rafał Trzeciakowski, Patryk Wachowiec, Karolina Wąsowska, Marcin Zieliński

KOMUNIKAT | PowerPoint Morawieckiego na koniec kadencji. Analiza „Planu na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju” | Aleksander Łaszek, Marcin Zieliński

PREZENTACJA | FOR o podatkach: Jak nie powinno się tworzyć przepisów podatkowych | prof. dr hab. Adam Mariański, Aleksander Łaszek

RAPORT | Porównanie programów głównych komitetów wyborczych przed wyborami parlamentarnymi 2019: Praworządność i gospodarka | Aleksander Łaszek, Marek Tatała, Rafał Trzeciakowski, Patryk Wachowiec, Karolina Wąsowska, Marcin Zieliński

KOMUNIKAT | Jak poważnie rząd traktuje podatników i regułę wydatkową? | Aleksander Łaszek

KOMUNIKAT | Nowa prognoza Międzynarodowego Funduszu Walutowego: ostrzeżenie dla Polski | Rafał Trzeciakowski

KOMUNIKAT | Izba Dyscyplinarna i nowa KRS pod unijnym prężaniem – skutki wyroku TSUE z 19 listopada 2019 r. | Patryk Wachowiec

KOMUNIKAT | Exposé Morawieckiego – przegląd twierdzeń i zapowiedzi | Marcin Zieliński

Forum Obywatelskiego Rozwoju dostarcza struktur dla wspólnego działania, zaspokojenia wspólnych potrzeb. Tworzy kanały reprezentacji i rzecznictwa interesów społecznych poszczególnych grup i mechanizmy ich uzgadniania. Od Fundacji możemy uczyć się wspólnego działania i możemy praktykować reguły demokratyczne. Nie wyobrażam sobie walki o praworządne państwo bez udziału ekspertów FOR. Szczególnie bliskie są mi działania edukacyjne Fundacji związane ze spotkaniami z młodzieżą. Wierzę, że taka praca u podstaw przyniesie efekty i pozwoli wychować w duchu wolności, demokracji, tolerancji i szacunku do prawa i drugiego człowieka.

SYLWIA GREGORCZYK-ABRAM,
advokatka,
współzałożycielka inicjatywy „Wolne Sądy” i Komitetu Obrony Sprawiedliwości

Wszystkie publikacje są dostępne w wersji elektronicznej do pobrania na stronie www.for.org.pl.

WYBRANE PUBLIKACJE FOR

GOSPODARKA

Komunikat: Zmiana ustawy o zakazie handlu w niedziele: pudrowanie złego prawa

Ustawa o zakazie handlu w niedziele nieproporcjonalnie ingeruje w wolność gospodarczą i zawiera liczne błędy natury legislacyjnej, przez co nie pozwala jednoznacznie stwierdzić, czy konkretny przedsiębiorca może handlować w niedziele objęte zakazem, czy też nie.

– PATRYK WACHOWIEC, MARCIN ZIELIŃSKI

Analiza: Masowe demonstracje we Francji to reakcja na skutki interwencjonalizmu, nie liberalizmu

Wbrew twierdzeniom niektórych komentatorów, to interwencjonizm, a nie liberalizm doprowadził do sytuacji, w której ludzie wyszli na ulice. Niestety protestujący przedstawiają postulaty obniżania podatków i zwiększania wydatków, czyli jednocześnie zmniejszania i zwiększania roli państwa.

– RAFAL TRZECIAKOWSKI, MARCIN ZIELIŃSKI

Analiza: Deglomeracja: kosztowna redystrybucja prestiżu

Polsce potrzebna jest decentralizacja, która polega na przenoszeniu decyzji na niższy poziom administracji, bliżej obywateli. Niestety, deglomeracja nie zmienia wpływu obywateli na podejmowane decyzje, a jest jedynie działaniem fasadowym, które redystrybuuje prestiż z Warszawy do małych miast.

– RAFAL TRZECIAKOWSKI

Komunikat: Postępuje monopolizacja rynku energii

Państwowa własność przedsiębiorstw zawsze stwarza konflikt interesów, stawiając państwo jednocześnie w roli tworzącego reguły funkcjonowania rynku i właściciela działających na nim firm. Ten konflikt nie jest całkowicie eliminowany przez istnienie niezależnego URE.

– RAFAL TRZECIAKOWSKI

Analiza: Mit niemieckiej deglomeracji

Niemcy w polskiej debacie publicznej są przedstawiane jako kraj, który dokonał pomyślanej deglomeracji w sensie rozproszenia siedzib urzędów centralnych po kraju i osiągnął tym samym zrównoważone tempo rozwoju miast różnych wielkości – bez niekontrolowanego wzrostu miast dużych i wyludniania się miast małych. Taki obraz jest nieprawdziwy.

– RAFAL TRZECIAKOWSKI

Komunikat: Indeks Elastyczności Zatrudnienia 2019 – Polska w ogniu

Polsce obecnie dwukrotnie bliżej do najgorszej w rankingu Francji niż do najlepszej Danii. Sprawne reformy są jednak możliwe – w tym roku liderem reform była Litwa, która awansowała z 27. na 15. miejsce.

– RAFAL TRZECIAKOWSKI

Komunikat: PiS: Po nas choćby potop

O ile jeszcze w 2019 roku możliwe będzie sfinansowanie wchodzących od połowy roku nowych wydatków bez zwiększenia zaplanowanego deficytu, to w 2020 roku sytuacja będzie już znacznie trudniejsza. W czasie spowolnienia gospodarczego następnym rządem będzie miał o wiele bardziej ograniczone pole manewru.

– ALEKSANDER LASZEK

Komunikat: Fundusz Inwestycji Kapitałowych – kolejny instrument nacjonalizacji gospodarki

W czwartek 21 lutego 2019 r. Sejm przyjął nowelizację ustawy o zasadach zarządzania mieniem państwowym. Przewiduje ona powołanie Funduszu Inwestycji Kapitałowych – funduszu celowego, z którego premier będzie mógł finansować nabywanie bądź obejmowanie przez państwo akcji spółek. Będzie to kolejny instrument w arsenale nacjonalizacyjnym PiS.

– MARCIN ZIELIŃSKI

Komunikat: Test przedsiębiorcy – więcej władzy w ręce urzędników

W proponowanym przez Ministerstwo Finansów teście przedsiębiorcy urzędnicy będą ustalać, czy dany podatnik może być uznany za przedsiębiorcę i korzystać z 19% PIT, czy powinien być traktowany jak pracownik i stosownie do tego płacić PIT według skali oraz pełny ZUS. Takie rozwiązanie walczy z symptomami, a nie przyczynami nadużywania samozatrudnienia, jakimi są duże różnice w opodatko-

waniu oraz oskładkowaniu samozatrudnienia i pracy na umowie o pracę.

– ALEKSANDER LASZEK

Komunikat: Ministerialna ocena zakazu handlu: nierzetelna, stronnicza i antypodsiębiorcza

Na początku kwietnia 2019 r. Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii (MPiT) przedstawiło Ocenę wpływu ograniczenia handlu w niedziele. Lektura opracowania nie pozwala jednak uznać, że propozycje MPiT znajdują oparcie w zaprezentowanych danych.

– PATRYK WACHOWIEC, MARCIN ZIELIŃSKI

Komunikat: Pętla Kaczyńskiego na szyi podatnika

Koszty obietnic z „Piątki Kaczyńskiego” kumulują się z kosztami wcześniej ogłoszonych programów rządowych, wymuszając podwyżki podatków oraz ograniczenie wydatków na inne cele, przede wszystkim na usługi publiczne. Pomimo wysokich kosztów nowe programy nie rozwiązują żadnych istotnych problemów, a nastawione są przede wszystkim na efekt wyborczy.

– ALEKSANDER LASZEK

Komunikat: Rachunek od Państwa za 2018 rok

30 kwietnia 2019 r. Forum Obywatelskiego Rozwoju (FOR) zaprezentowało „Rachunek od Państwa za 2018 r.”, który pokazuje strukturę wydatków naszego państwa. Jak co roku – ta ósma już edycja projektu – zorganizowana została ostatniego dnia składania zeznań podatkowych za ubiegły rok.

– ALEKSANDER LASZEK, RAFAL TRZECIAKOWSKI

Raport: „Rodzina 500+” ocena programu i propozycje zmian

Od momentu uruchomienia programu „Rodzina 500+” do końca kwietnia 2019 roku wydatki państwa na ten cel przekroczyły już 70 mld zł. Po rozszerzeniu programu o pierwsze dziecko jego roczny koszt, w przeliczeniu na jednego pracującego, wyniesie prawie 2,5 tys. zł.

– DR HAB. IGA MAGDA, DR HAB. MICHAŁ BRZEZIŃSKI, DR HAB. AGNIESZKA CHŁOŃ-DOMIŃCZAK, PROF. IRENA E. KOTOWSKA, DR HAB. MICHAŁ MYCK, MATEUSZ NAJSZTUB, DR HAB. JOANNA TYROWICZ

Komunikat: Polski cud gospodarczy – Droga na Zachód

Z okazji 30-lecia Wolności i transformacji gospodarczej Forum Obywatelskiego Rozwoju przygotowało specjalną stronę cud.for.org.pl, prezentującą wykres poziomu życia Polaków od 1918 roku oraz mapę poziomu życia, wolności gospodarczej i liberalnej demokracji w Polsce i Europie od 1989 roku.

– RAFAL TRZECIAKOWSKI, PATRYK WACHOWIEC

Komunikat: Mity transformacji gospodarczej w Polsce

Skuteczne zwalczanie mitów wymaga dokonywania porównań. Poniższy komunikat FOR rozprawia się przynajmniej z częścią najpopularniejszych w naszym kraju mitów dotyczących polskiej gospodarki po 1989 roku.

– MARCIN ZIELIŃSKI

Komunikat: Zwolnienie młodych z PIT – kupowanie głosów zamiast reform

Zwolnienie osób poniżej 26. roku życia z PIT jest niesprawiedliwe. Z jednej strony rząd nie widzi problemu, by płaca 27-latk zarabiającego pensję minimalną (1774 zł netto) była obciążona 40% podatków i składek, w tym 150 zł PIT, a z drugiej strony proponuje zwolnienie ponad 3-krotnie lepiej zarabiającego 25-latk z PIT, dzięki czemu jego dochody netto wzrosną z 5909 zł do 6584 zł, a łączne obciążenie spadnie do 35%.

– ALEKSANDER LASZEK, RAFAL TRZECIAKOWSKI

Komunikat: „Zrównoważony” budżet – wielka manipulacja

Rząd Prawa i Sprawiedliwości, publikując projekt budżetu państwa na 2020 rok, nazwał go „zrównoważonym”. To „zrównoważenie” opiera się na dochodach jednorazowych i dotyczy wyłącznie budżetu państwa, który stanowi połowę całego sektora finansów publicznych.

– ALEKSANDER LASZEK, RAFAL TRZECIAKOWSKI

Komunikat: PowerPoint Morawieckiego na koniec kadencji. Analiza „Planu na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju”

Aby uniknąć zarzutów o stronniczość, w tej prezentacji porównujemy wszystkie wybrane przez Morawieckiego cele z ich realizacją. Jednocześnie, dążąc do tego, by ewaluacja była pełniejsza, na koniec porównujemy dynamikę wskaźników z okresem przed dojściem PiS do władzy, gdy rządziła koalicja PO-PSL.

– ALEKSANDER ŁASZEK, MARCIN ZIELIŃSKI

Prezentacja: FOR o podatkach: Jak nie powinno się tworzyć przepisów podatkowych

Forum Obywatelskiego Rozwoju zorganizowało śniadanie prasowe, podczas którego postawiono konkretne zarzuty polskiemu systemowi podatkowemu. Podstawowym problemem polskiego systemu podatkowego jest generowanie niepotrzebnych zderzeń podatników z administracją skarbową.

– PROF. DR HAB. ADAM MARIAŃSKI, ALEKSANDER ŁASZEK

Komunikat: Exposé Morawieckiego – przegląd twierdzeń i zapowiedzi

Pozostanie na dotychczasowym kursie obranym przez PiS w 2015 roku w końcu odbije się negatywnie na procesie doganiania Zachodu. Wielkie projekty Morawieckiego nie oznaczają wcale „realnego skoku cywilizacyjnego naszego kraju”. Takiego skoku Polska dokonała, zastępując socjalizm gospodarką rynkową.

– MARCIN ZIELIŃSKI

Komunikat: Alkohol, papierosy, jedzenie i napoje – Polska bardziej restrykcyjna niż Niemcy i Czechy

Polska nadal znajduje się w gronie krajów o silnych restrykcjach i zajmuje obecnie 12. miejsce w rankingu. Poprawa względem dziewiątego miejsca w poprzedniej edycji nie wynika z liberalizacji przepisów w naszym kraju, a wyłącznie z niewielkich zmian w metodologii i pogorszenia się sytuacji w innych krajach.

– MAREK TATAŁA

GOSPODARKA/PRAWORZĄDNOŚĆ

Raport: Rozwój regionalny, polityka regionalna

Wbrew pojawiającym się opiniom nie obserwuje się „upadku” małych i średnich miast; utrata funkcji wojewódzkiej nie jest powszechnym czynnikiem działającym niekorzystnie. Metropolizacja nie doprowadziła jak dotąd do znacznej depopulacji pozametropolitalnej części kraju.

– GRZEGORZ GORZELAK, MACIEJ SMĘTKOWSKI

Raport: Porównanie programów głównych komitetów wyborczych przed wyborami parlamentarnymi 2019: Praworządność i gospodarka

Ze względu na szczególną rolę, a także niespotykaną dotąd skalę destrukcyjnych działań partii rządzącej w obszarze praworządności, poza kwestiami gospodarczymi przyglądamy się również zapowiedziom partii dotyczącymi wymiaru sprawiedliwości i prokuratury.

– ALEKSANDER ŁASZEK, MAREK TATAŁA, RAFAŁ TRZECIAKOWSKI, PATRYK WACHOWIEC, KAROLINA WĄSOWSKA, MARCIN ZIELIŃSKI

Raport: Audyt FOR: Gospodarka i Praworządność pod rządami PiS (2015-2019)

To pierwszy poradnik dla obywatela obejmujący odpowiedzi na najczęściej zadawane pytania na temat rządów PiS przygotowane przez ekspertów FOR.

– ALEKSANDER ŁASZEK, MAREK TATAŁA, RAFAŁ TRZECIAKOWSKI, PATRYK WACHOWIEC, KAROLINA WĄSOWSKA, MARCIN ZIELIŃSKI

Komunikat: Indeks Populizmu 2019: Najwyższe poparcie dla partii populistycznych od 1980 r.

Szwedzki think-tank Timbro zaprezentował kolejną edycję Indeksu Autorytarnego Populizmu – Authoritarian Populism Index. Pomiar poparcia dla partii populistycznych, które charakteryzuje m.in. kreowanie konfliktów „ludzie” kontra „elity”, silny nacjonalizm, dążenie do usuwania instytucjonalnych ograniczeń władzy czy antykaptalizm, pokazuje najsilniejsze poparcie dla tych partii od 1980 r.

– MAREK TATAŁA

PRAWORZĄDNOŚĆ

Analiza: System dyscyplinarny sędziów pod kontrolą Ministra Sprawiedliwości

Uzależnienie od polityków decyzji o zarzutach dyscyplinarnych wobec sędziów zagraża niezawisłości sędziów i niezależności sądów. Takim mechanizmem w bardzo łatwy sposób można wpływać na wydawane przez sędziów wyroki i postanowienia.

– KAROLINA WĄSOWSKA

Komunikat: Prawo obserwowania obrad Sejmu w świetle ostatniego orzecznictwa sądów administracyjnych

Możliwość wstępu obywateli na posiedzenie Sejmu i obserwowanie obrad wynika wprost z przepisów konstytucji; w maju 2018 r. części osób odmówiono jednak wstępu na galerię, co pozwoliło na zweryfikowanie tej decyzji przez sądy administracyjne.

– PATRYK WACHOWIEC

Komunikat: Polska praworządność przed unijnym Trybunałem – refleksje po rozprawie ws. Izby Dyscyplinarnej i nowej KRS

Czy Izba Dyscyplinarna jest niezależnym sądem, skoro została w całości ukształtowana przez nową Krajową Radę Sądownictwa, wybraną w większości przez polityków? Z takim pytaniem Sądu Najwyższego przyszło zmierzyć się Trybunałowi Sprawiedliwości UE podczas wtorkowej rozprawy w Luksemburgu.

– PATRYK WACHOWIEC

Komunikat: Mniej wolności przez osłabianie praworządności – Polska w Indeksie Wolności Człowieka

W najnowszej edycji Indeksu Wolności Człowieka – Human Freedom Index 2018, który obejmuje pierwszy rok rządów Prawa i Sprawiedliwości, Polska zajęła 39. miejsce na 162 kraje z wynikiem 7,81 pkt. To spadek o 3 pozycje w rankingu i pogorszenie indeksu o 0,18 pkt. Za większość tego spadku odpowiada pogorszenie wskaźnika wolności osobistej, w tym w dużej mierze poziomu praworządności.

– MAREK TATAŁA

Komunikat: Jawność wyborów do KRS – 7 do zera dla obywateli

27 maja 2019 r. zapadł siódmy wyrok na korzyść jawności. Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie orzekł, że Prezes NSA nie miał prawa odmówić udostępnienia nazwisk sędziów z sądów administracyjnych, którzy poparli kandydatów do nowej KRS.

– PATRYK WACHOWIEC

Komunikat: Co wiemy po wyroku Trybunału Sprawiedliwości w sprawie Sądu Najwyższego?

Jest to pierwszy w historii wyrok, w którym TSUE uznał, że państwo członkowskie naruszyło zasady niezawisłości i nieusuwalności sędziów. Wbrew temu, co twierdzili politycy większości rządzącej, wycofanie się z „czystki” w Sądzie Najwyższym nie stało na przeszkodzie orzeczeniu przez Trybunał o naruszeniu przez polski rząd prawa Unii.

– PATRYK WACHOWIEC

Komunikat: Jawność wyborów do KRS – mamy prawomocny wyrok!

W ustnych motywach wyroku NSA podkreślił, że publikacja części informacji o kandydatach do nowej KRS na stronie internetowej Sejmu nie stoi na przeszkodzie udostępnienia innych informacji na wniosek.

– PATRYK WACHOWIEC

Analiza: Prokuratura w rękach władzy, czyli na co pozwala prawo

W ostatnich latach uległ zmianie także system dyscyplinarnego karnienia sędziów. Został silnie uzależniony od Ministra Sprawiedliwości (Prokuratora Generalnego). Umożliwił dyscyplinarne postępowania wobec sędziów i ich nękanie za nieposłuszeństwo wobec władzy i krytykę jej szkodliwych dla wymiaru sprawiedliwości działań.

– KAROLINA WĄSOWSKA

Komunikat: Izba Dyscyplinarna i nowa KRS pod unijnym prężerem – skutki wyroku TSUE z 19 listopada 2019 r.

W swoim orzeczeniu TSUE po raz kolejny potwierdził, że organizacja wymiaru sprawiedliwości w państwie członkowskim musi być zgodna z prawem UE, w tym gwarantować niezależność sądów. Z uwagi na to, że potencjalnie w każdej sprawie przed sądem może istnieć konieczność wykładni lub stosowania prawa Unii, dotyczy to wszystkich sądów w Polsce.

– PATRYK WACHOWIEC

RAPORT FOR

CPK – MILIARDY W BŁOTO? 10 PYTAŃ OD PODATNIKA

Forum Obywatelskiego Rozwoju opublikowało 13 lutego 2019 roku raport pt. „CPK: Miliardy w błoto? 10 pytań od podatnika” autorstwa Tadeusza Syryjczyka, dotyczący projektu budowy Centralnego Portu Komunikacyjnego.

Każda inwestycja wymaga pozyskania kapitału, z którego zwrot uzyskuje się pod warunkiem trafnego doboru celu i skali inwestycji. Kapitał może pochodzić od inwestora prywatnego – przedsiębiorcy, inwestora giełdowego czy banku – albo od podatnika poprzez Skarb Państwa. Nie wiedzieć czemu utarło się, że trzej pierwsi, zanim wyłożą pieniądze, mają oczywiste prawo pytać o szczegóły, żądać biznesplanu itd., a podatnik ma płacić bez szemrania i nie zadawać kłopotliwych pytań. Jego prawa są w istocie mniejsze niż potencjalnego prywatnego akcjonariusza na giełdzie, któremu trzeba dostarczyć prospekt emisyjny.

Projekt Centralnego Portu Komunikacyjnego wchodzi w stadium na razie stosunkowo niewielkich, ale widocznych wydatków. Założono spółkę, zaprojektowano logo i zamawiany jest plan promocji portu, który ma zacząć działać dopiero za 10 lat. Można rozumieć, że na razie chodzi o przekonywanie o sensie budowy, gdyż na zachęcanie do latania jest trochę za wcześnie. Czyli teraz podatnik płaci za działania PR-owe, które mają go przekonać do zapłacenia jeszcze więcej w przyszłości. Byłoby chyba rozsądniej wydać pieniądze na zbadanie, jakie rozwiązanie jest optymalne, niż na wzmocnienie autosugestii o celowości już dokonanego wyboru. Tym bardziej, że wydatki podatnika już widać, a zapowiadają się kolejne, zdecydowanie poważniejsze od projektu logo, a związane z wywłaszczaniem i nabywaniem nieruchomości na rzecz Skarbu Państwa – co przewiduje ustawa o CPK.

AUTOR:

– TADEUSZ SYRYJCZYK – MINISTER PRZEMYSŁU W RZĄDZIE TADEUSZA MAZOWIECKIEGO (1989-1991)
I MINISTER TRANSPORTU I GOSPODARKI MORSKIEJ W RZĄDZIE JERZEGO BUZKA (1998-2000)

RAPORT FOR

„RODZINA 500 PLUS” – OCENA PROGRAMU I PROPOZYCJE ZMIAN

Od momentu uruchomienia programu „Rodzina 500+” do końca kwietnia 2019 roku wydatki państwa na ten cel przekroczyły już 70 mld zł. Po rozszerzeniu programu o pierwsze dziecko jego roczny koszt, w przeliczeniu na jednego pracującego, wyniesie prawie 2,5 tys. zł.

Multidyscyplinarny zespół najlepszych ekspertów od demografii, rynku pracy, ubóstwa i polityki społecznej przygotował analizę i ocenę programu „Rodzina 500+” w raporcie wydanym 7 maja 2019 r.

Deklarowanymi celami programu „Rodzina 500+” były poprawa sytuacji finansowej rodzin i zwiększenie dzietności. Realizm głównego deklarowanego celu: zwiększenie dzietności był poddawany od samego początku w wątpliwość przez ekspertów.

Główne wnioski z bilansu są następujące:

- 500+ nie zwiększył liczby narodzin
- 12% budżetu 500+ wystarczyłoby na zniwelowanie skrajnego ubóstwa dzieci
- 500+ wypchnęło 100 tysięcy kobiet z rynku pracy (szczególnie o niskich dochodach, niższym wykształceniu i z małych miejscowości)
- Wysokie koszty programu ograniczają pole manewru w finansach publicznych, wymuszając podwyżki podatków oraz ograniczenie wydatków na inne cele

ibs CENEA WBAPI SGH

To 500+ jest główną przyczyną wzrostu wydatków na transfery socjalne z 14,3% PKB w 2015 roku do zakładanych przez rząd 15,3% PKB w 2020 roku. W efekcie, pomimo ograniczenia wydatków na inne cele, wydatki ogółem mają wzrosnąć z 41,7% PKB w 2015 roku do 42,8% PKB w 2020 roku.

AUTORZY:

- DR HAB. IGA MAGDA
- DR HAB. MICHAŁ BRZEZIŃSKI
- DR HAB. AGNIESZKA CHŁOŃ-DOMIŃCZAK
- PROF. IRENA E. KOTOWSKA
- DR HAB. MICHAŁ MYCK
- MATEUSZ NAJSZTUB
- DR HAB. JOANNA TYROWICZ

FOR BYŁO JEDNYM Z POMYSŁODAWCÓW RAPORTU I POMAGA W UPOWSZECHNIENIU JEGO WYNIKÓW, NIE BYŁO JEDNAK ZAANGAŻOWANE W PRZYGOTOWANIE RAPORTU MERYTORYCZNIE ANI FINANSOWO.

AUDYT FOR: GOSPODARKA I PRAWORZĄDNOŚĆ POD RZĄDAMI PiS (2015-2019). WNIOSKI NA PRZYSZŁOŚĆ

Raport opublikowany 25 września 2019 roku to pierwszy poradnik dla obywatela obejmujący odpowiedzi na najczęściej zadawane pytania na temat rządów PiS, przygotowane przez ekspertów FOR.

W debacie publicznej dominują dwa duże chwytły propagandowe. Po pierwsze, zasługi związane z poprawą sytuacji gospodarczej przypisywane są automatycznie aktualnemu rządowi. Po drugie, rozliczanie obietnic wyborczych nie uwzględnia faktu, że realizację złych dla gospodarki, społeczeństwa i państwa obietnic należy ocenić negatywnie z punktu widzenia rozwoju Polski.

Główne fakty w dziedzinie gospodarki:

- przynajmniej połowa dodatkowych wpływów z VAT jest niezależna od działań rządu
- sektor finansów publicznych w 2020 roku będzie miał deficyt, obniżony tylko jednorazowymi dochodami oraz podwyżkami ZUS
- rząd wprowadził wiele obciążeń dla obywateli i firm: podatek bankowy, kontynuacja zamrażania progów podatku PIT, podwyższenie składek ZUS, opłata emisyjna, danina solidarnościowa, opłata recyklingowa
- zgodnie z przewidywaniami ekspertów, 500 plus nie spowodowało trwałego wzrostu urodzeń
- po spadku ubóstwa w latach 2014-2017, w 2018 zaczęło ono rosnąć
- rządy PO-PSL lepiej realizowały uzasadnione cele, wymienione w strategii Morawieckiego niż rządy PiS
- spółki Skarbu Państwa są dzisiaj o ponad 75 mld mniej warte niż w momencie wyboru Andrzeja Dudy na Prezydenta RP
- repolonizacja firm, w tym banków, to ich nacjonalizacja i zagarnianie przez nominatów PiS

Główne fakty w dziedzinie praworządności:

- PiS zrealizował zamach na niezależność wymiaru sprawiedliwości, która jest niezbędnym fundamentem trwałej demokracji
- pogłębiono dotychczasowe problemy związane m.in. z przewlekłością w sądach i jednocześnie stworzono bezprecedensowe zagrożenie dla ich niezależności
- dokonano ogromnej koncentracji władzy w prokuraturze w rękach członka rządu PiS, Ministra Sprawiedliwości i Prokuratora Generalnego, co zagraża niezależności prokuratorów od decyzji politycznych
- powołano na zajęte już miejsca w Trybunale Konstytucyjnym trzy osoby nazywane powszechnie dublerami, co umożliwiło przejście politycznej kontroli nad TK, a jednocześnie premierzy rządu PiS w sposób bezprawny odmawiali publikacji wyroków TK
- 92% członków nowej Krajowej Rady Sądownictwa to politycy lub osoby wybierane przez polityków
- nowa KRS, zdominowana przez nominatów PiS, rekomendowała osoby do nowych izb Sądu Najwyższego, w tym, mającej cechy niekonstytucyjnego sądu wyjątkowego, Izby Dyscyplinarnej SN
- w sposób arbitralny Minister Sprawiedliwości wymienił prawie 160 prezesów i wiceprezesów sądów powszechnych
- próbowano usunąć I Prezesa Sądu Najwyższego i prawie 40% sędziów SN powołując się m.in. na konieczność rzekomej „dekomunikacji”
- uzależniono od Ministra Sprawiedliwości i Prokuratora Generalnego system dyscyplinarny w sądach powszechnych
- stworzono szereg narzędzi pozwalających Ministrowi Sprawiedliwości i Prokuratorowi Generalnemu na dyscyplinowanie prokuratorów – karanie osób krytycznie nastawionych do zmian w prokuraturze i sądownictwie oraz nagradzanie lojalnych względem partii rządzącej prokuratorów
- w związku ze zmianami wprowadzonymi przez PiS wszczęto procedurę z art. 7 ust. 1 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE), która ma na celu „stwierdzenie istnienia wyraźnego ryzyka poważnego naruszenia” zasad państwa prawa
- Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej stwierdził, że Polska naruszyła art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE, który nakazuje państwom członkowskim ustanowienie środków niezbędnych do zapewnienia skutecznej ochrony prawnej w dziedzinach objętych prawem Unii

AUTORZY:

- ALEKSANDER ŁASZEK, GŁÓWNY EKONOMISTA I WICEPREZES ZARZĄDU FOR
- MAREK TATAŁA, EKONOMISTA I WICEPREZES ZARZĄDU FOR
- RAFAŁ TRZECIAKOWSKI, EKONOMISTA FOR
- PATRYK WACHOWIEC, ANALITYK PRAWNY FOR
- KAROLINA WĄSOWSKA, PRAWNIK FOR
- MARCIN ZIELIŃSKI, EKONOMISTA FOR

LICZBA DNIA FOR

„Liczba Dnia” to projekt FOR, który wystartował w sierpniu 2016 roku i cieszy się bardzo dużą popularnością wśród użytkowników naszych kanałów w mediach społecznościowych.

Kilka razy w tygodniu wybieramy dla naszych czytelników ważną i interesującą liczbę o tematyce ekonomiczno-gospodarczej lub prawnej, przedstawiając ją przy użyciu krótkiego i czytelnego opisu na grafice publikowanej na Facebooku i Twitterze.

Liczby Dnia są powiązane z aktualnymi badaniami oraz bieżącą sytuacją polityczno-gospodarczą w kraju i na świecie, a źródła, z których korzystamy, są sprawdzone i wiarygodne.

#LiczbaDniaFOR

ok. 13 tys. zł

Przy takim pełnym koszcie pracy wynagrodzenie pracownika obłożone jest najwyższymi składkami i podatkami, łącznie aż 44%. Powyżej pensja przestaje być obciążona składkami emerytalnymi i rentowymi, co prowadzi do nieznacznego spadku klina podatkowego. Ciągłe jednak umowy o pracę są dużo wyżej opodatkowane niż samozatrudnienie, stwarzając sztuczny bodziec do zmiany formy pracy.

#LiczbaDniaFOR

10,6 mld zł

Tyle za pakiet akcji banku Pekao SA zapłaciło w 2017 roku państwowe konsorcjum PZU i PFR. Zakup banku przez państwo zawsze niesie ryzyko używania go do celów politycznych lub partyjnych. Ujawnione we wtorek (29.01) nagranie ukazuje dyspozycyjność prezesa, kontrolowanego przez państwo Pekao do finansowania inwestycji osób związanych z obozem władzy.

#LiczbaDniaFOR

3,1% PKB

Na tyle prognozuje deficyt Polski w 2020 roku Międzynarodowy Fundusz Walutowy. To ponad dwukrotny wzrost prognozy z 1,4% PKB w październiku ubiegłego roku. Kolejne obietnice wyborcze partii rządzącej zmniejszają szanse na trwałe ograniczenie deficytu budżetowego. Obniżenie deficytu mogło poprawić wiarygodność Polski, pozwalając na tańsze finansowanie inwestycji i szybszy wzrost gospodarczy.

#LiczbaDniaFOR

100

Tyle razy więcej polskie państwo wydaje na dotowanie konsumpcji cukru niż na walkę z otyłością. Cukier jest objęty preferencyjną stawką VAT, co rocznie kosztuje ponad 600 mln zł. Jednocześnie, w ramach Narodowego Programu Zdrowia, rząd chce wydać w latach 2015-2020 na walkę z otyłością 37 mln zł. Zamiast ograniczać preferencje wywalczone przez różne grupy rządowi łatwiej jest wydawać publiczne pieniądze na kolejne szumnie brzmiące programy.

#LiczbaDniaFOR

111

Tyle dni trwało przeprowadzenie Planu Balcerowicza, czyli pakietu reform, dzięki którym 30 lat temu Polska przeszła ustrojową i gospodarczą transformację.

10 fundamentalnych ustaw weszło w życie 1 stycznia 1990 roku, zaledwie 2 tygodnie po tym jak po raz pierwszy zostały one zaprezentowane w Sejmie. Za sprawą Planu Balcerowicza udało się wyprowadzić kraj z ekonomicznej zapaści i rozpocząć proces doganiania zachodnich gospodarek.

FOR w mediach społecznościowych

Fundacja FOR (Forum Obywatelskiego Rozwoju)
Opublikowane przez: Klaudia Wlaas | 12 września

Dzisiaj obchodzimy 30. rocznicę powołania rządu Tadeusza Mazowieckiego.

Z tej okazji otworzyliśmy kolejny pokój w muzeum 1989, gdzie w wirtualnej sali sejmowej można zobaczyć m.in. słynne wystąpienie Tadeusza Mazowieckiego oraz archiwalne zdjęcia z tamtych lat.

A już wkrótce ogłosimy konkurs związany z muzeum 1989. #61stajUnod!
<https://muzeum1989.pl>

Użytkaj więcej polubień, komentarzy i udostępnień
Promuj ten post za 78 zł, aby dotrzeć do nawet 3900 osób.

20 178 Liczba odbiorców 1505 Aktywność
Komentarze: 8 33 udostępnienia

Fundacja FOR (Forum Obywatelskiego Rozwoju)
Opublikowane przez: Helena Kojanowska | 2 sierpnia

Politycy lubią podkreślać, jak obywatiele korzystają na ulgach podatkowych czy świadczeniach, czego najnowszym przykładem jest program 500+. Takie podejście pomija zasadnicze pytanie, jak inaczej można było wykorzystać te pieniądze – czy lepiej wprowadzić nowy zasilek, czy ograniczyć deficyt? A może zostawić te pieniądze w kieszeni podatników ograniczając deficyt?

Co by było gdyby? W infografice przygotowanej przez dr. Aleksandra Laszkę, głównego ekonomistę FOR, pokazujemy przykłady takich wyborów.

JAK MOGLYBY WYGLĄDAĆ POLSKIE FINANSY PUBLICZNE?

SZACUNKI WŁASNE DR. ALEKSANDRA LASZKA, GŁÓWNEGO EKONOMISTY FOR

Wydatki mogłyby być niższe o...

60 mld zł gdyby podnieść wiek emerytalny do 66 lat i zlikwidować przywileje górników i mundurowych	9 mld zł gdyby 500+ na drugie dziecko trafiła tylko do biedniejszych połowy gospodarstw domowych
23 mld zł gdyby wydatki na policję, służby, sądy, prokuraturę i więzienia oraz na kulturę ograniczyć do średniej unijnej, a na administrację do poziomu Holandii	
Dochody mogłyby być wyższe o... 87 mld, gdyby zlikwidować preferencje podatkowe, zostawiając tylko wsparcie dla najuboższych	
Z tej kwoty...	
8 mld zł	56 mld zł

Użytkaj więcej polubień, komentarzy i udostępnień
Promuj ten post za 78 zł, aby dotrzeć do nawet 3900 osób.

87 823 Liczba odbiorców 8969 Aktywność
Komentarze: 89 144 udostępnienia

Fundacja FOR (Forum Obywatelskiego Rozwoju)
Opublikowane przez: Klaudia Wlaas | 2 lipca

- W przyszłym roku 500+ ma kosztować ponad 41 mld zł. Taką kwotę starczyłoby np. na zwolnienie 80% najmniej zarabiających osób z PIT i NFZ albo na wzrost wydatków na zdrowie do 0,2% PKB (zrządowy plan na 2020 to 4,5% PKB, jeden z najniższych w UE) - tłumaczy główny ekonomista FOR, dr. Aleksander Laszka.

CO MOZNA ZROBIĆ ZA 41 MLD ZŁ ROCZNIE?*

*KOSZTY PROGRAMU RODZINA 500+ W 2020 ROKU

SZACUNKI WŁASNE DR. ALEKSANDRA LASZKA, GŁÓWNEGO EKONOMISTY FOR

PODNIĘĆ KWOTĘ WOLNĄ DO OK. 12 TYS. ZŁ

Wbrew przedwyborczym obietnicom rząd PiS zrezygnował z powszechnego podniesienia kwoty wolnej, podnosząc ją tylko dla osób o dochodach poniżej 1083 zł miesięcznie uznając, że np. dla zarabiających minimalne wynagrodzenie roczna kwota wolna 3089 zł w pełni wystarczą.

ZWOLNIĆ 30% PODATNIKÓW O NAJNIŻSZYCH DOCHODACH Z PIT I NFZ

Zamiast podnieść kwotę wolną dla wszystkich, można z podatków zwolnić osoby o najniższych dochodach, włączając tym samym więcej osób na rynek pracy.

WYCOFAĆ WPROWADZONE I ZAPOWIEDZIANE PODWYŻKI PODATKÓW

By sfinansować program Rodzina 500+ rząd wprowadził bądź zapowiedział szereg podatków: podatek bankowy, daninę solidarystyczną, opłatę emisyjną, opłatę recyklingową, zmniejszenie limitu składek ZUS, test przedsiębiorcy, podwyżki abonentów podatków od czynności cywilnoprawnych, podwyżki składek ZUS, podwyżki składek ZUS, podwyżki składek ZUS.

Użytkaj więcej polubień, komentarzy i udostępnień
Promuj ten post za 78 zł, aby dotrzeć do nawet 3900 osób.

21 648 Liczba odbiorców 2487 Aktywność
Komentarze: 11 21 udostępnienia

Fundacja FOR (Forum Obywatelskiego Rozwoju)
Opublikowane przez: Klaudia Wlaas | 27 lutego

Im dalej będziemy szli, tym bardziej będzie się ujawniać szkody нанесione przez politykę Prawo i Sprawiedliwość - powiedział Leszek Balcerowicz w wczorajszym rozmowie z Moniką Olejnik w Kropka nad i na TVN24.

O nowych obietnicach PiS i ich kosztach przeczytacie w naszym najnowszym komunikacie <https://bit.ly/2f5wEeE>

TVN24.PL
Balcerowicz: PiS działa według zasady „po nas choćby potop”. Ten zacznie się po wyborach

Użytkaj więcej polubień, komentarzy i udostępnień
Promuj ten post za 78 zł, aby dotrzeć do nawet 3900 osób.

23 009 Liczba odbiorców 1437 Aktywność
Komentarze: 4 100 udostępnienia

Forum Obywatelskiego Rozwoju @FundacjaFOR · 6 cze

Kapitałizm to jest zyskowiec!

Ciebie? #Kuzenica w 50latku były bardzo intensywne, zwłaszcza dla @BoczekWawer + @Prestidomowalaczk! Uwierzycie, że w 7 i 8 got minuty posiadał 150 księzek? Nie dowośi mamy negramie!

Kto kogo nauczył kapitalizmu?

kuźka @leszerek.znakozysty.pl

Wysokość: 245px

Forum Obywatelskiego Rozwoju @FundacjaFOR

Dzisiaj niedziela z zakazem handlu - nie możesz więc pójść na zakupy... IDZ NA WYBORY!

Nie daj się kupić - wybierz mądrze!

#IdziemyNaWybory #wybory2019

2:56 PM · 13 paź 2019 · Twitter Web App

46 postów dalej 162 polubienia

Forum Obywatelskiego Rozwoju @FundacjaFOR · 4 paź

Mateusz Morawiecki został przeszedł 82 WKW w maju 2007 roku. W kolejnym roku jego bank przyczynił się do wzrostu PKB o 117%.

@MorawieckiM #redyby/hankow

Leszek Balcerowicz i 7 innych osób

22 167 298

Blog Obywatelskiego Rozwoju

O alternatywnych drogach transformacji [w odpowiedzi R. Wosiowi]

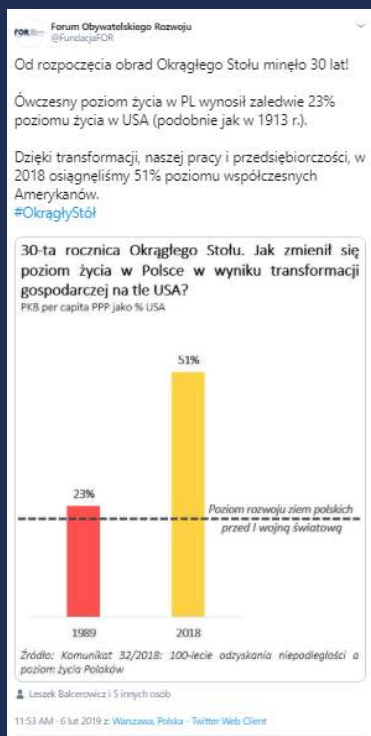
Rafał Woś w 30. rocznicę pierwszych (częściowo) wolnych wyborów postanowił przedstawić alternatywną historię polskiej transformacji. Walcząc z rzekomą bezalternatywnością polskiej drogi, Woś postanowił przypomnieć, że alternatywy dla planu Balcerowicza były. To oczywiście, że były. Zawsze można reform nie wprowadzać albo wprowadzać je w inny sposób. Należy jednak zadać sobie pytanie, jakie byłyby prawdopodobne skutki przedstawionych przez Wosią możliwości.

— MARCIN ZIELIŃSKI, 25 CZERWCA 2019 R.

Początek końca „żółtej rewolucji”?

Gdy w listopadzie 2018 roku na francuskie ulice wyszło blisko 290 tys. ludzi, opinia publiczna ogłaszała rozpoczęcie nowej francuskiej rewolucji. Jednak od pewnego czasu ruch „żółtych kamizelek” kojarzy się wyłącznie z agresją i wandalizmem. Dwudziesty szósty akt manifestacji zgromadził już tylko 18 600 ludzi w całej Francji. Czy możemy zatem zaryzykować tezę, że gilets jaunes utraciły poparcie i mandat społeczeństwa?

— KAMIL DĄBRÓWKA, 26 SIERPNI 2019 R.

TWITTER
@FUNDACJAFOR

INSTAGRAM
@FUNDACJAFOR

FACEBOOK
FACEBOOK.COM/
FUNDACJAFOR

LINKEDIN
LINKEDIN.COM/
COMPANY/FORUM-
OBYWATELSKIEGO-
ROZWOJU

BLOGOBYWATELSKIEGOROZWOJU.PL

Nie taki wolny handel wewnątrz Kanady

Handel międzynarodowy trafia często na pierwsze strony gazet i portali internetowych, ale niewiele słyszymy o handlu wewnątrz poszczególnych krajów. Stąd ciekawą lekturą jest artykuł Jorge Alvezra, Ivo Krznara i Trevora Tombe's „Internal Trade in Canada: Case for Liberalization” opublikowany przez IMF. Także w przypadku Kanady więcej wolnego handlu przyniosłoby więcej korzyści.

– MAREK TATAŁA, 16 SIERPNI 2019 R.

Legal „fact-checking” w czasach społeczeństwa informacyjnego

W czasach szybkiego rozwoju nowych technologii, powszechnego dostępu do środków masowego przekazu oraz wciąż zwiększającego się udziału mediów społecznościowych w naszej codzienności, przepływ informacji przybiera nowe nieznanne dotychczas formy i tempo. W dobie społeczeństwa informacyjnego jedna wiadomość czy szybko rozprzestrzeniony nagłówek mogą mieć duży wpływ na całe społeczeństwa i stać się źródłem manipulacji. Stąd popularność fake newsów, czyli wiadomości opierających się na dezinformacji, publikowanych z intencją wprowadzenia odbiorcy w błąd w celu osiągnięcia różnych korzyści.

– BARBARA SIP, 25 LIPCA 2019 R.

RACHUNEK OD PAŃSTWA ZA 2018 ROK

30 kwietnia 2019 roku Forum Obywatelskiego Rozwoju zaprezentowało „Rachunek od Państwa za 2018 r.”, który pokazuje strukturę wydatków naszego państwa. Jak co roku, ta ósma już edycja projektu, zorganizowana została ostatniego dnia składania zeznań podatkowych za ubiegły rok. Pracownicy i wolontariusze FOR pod urzędami skarbowymi w Warszawie, Poznaniu i Kamieniu Pomorskim informowali podatników o stanie finansów państwa.

PAŃSTWO WYDAJE CORAZ WIĘCEJ

Forum Obywatelskiego Rozwoju od 8 lat analizuje wydatki publiczne przedstawiając je w przystępnej formie w przeliczeniu na jednego mieszkańca Polski. Dane przedstawione w ten sposób można znacznie łatwiej odnieść do naszych zarobków i wydatków.

W 2018 roku „Rachunek od Państwa” na jednego mieszkańca wyniósł 23 135 zł i był o 1 644 zł wyższy niż rok temu i 5 117 zł wyższy niż 8 lat temu.

W 2011 roku, kiedy przygotowaliśmy pierwszą edycję „Rachunku od Państwa”, wydatki publiczne w przeliczeniu na jednego mieszkańca wynosiły 18 018 zł.

NA CO RZĄDZĄCY WYDAJĄ NAJWIĘCEJ?

Emerytury i renty, edukacja oraz służba zdrowia łącznie odpowiadają za ponad połowę wydatków państwa.

W 2018 roku największe pozycje w Rachunku (w przeliczeniu na jednego mieszkańca) to:

- Emerytury i renty – 7025 zł
- Edukacja – 2596 zł
- Opieka zdrowotna – 2534 zł
- Pomoc społeczna – 2136 zł (w tym 589 zł programu Rodzina 500+)
- Transport – 1981 zł
- Wojsko, policja, więzienia, sądy – 1675 zł
- Administracja – 1119 zł
- Odsetki od długu publicznego – 826 zł

Wydatki państwa to nie tylko wydatki budżetu państwa, ale także samorządów, NFZ, FUS zarządzanego przez ZUS, KRUS i wielu innych podmiotów.

Choć zdecydowana większość wydatków publicznych przypada na kilka ww. instytucji, to należy pamiętać, że cały sektor finansów publicznych obejmuje ponad 61 tys. różnych jednostek. Poza wymienionymi należą do niego liczne szkoły, uczelnie, szpitale, ale także podmioty, takie jak np. zarządy cmentarzy komunalnych, parki miejskie, studia filmowe „TOR”, „ZEBRA”, „KADR”. Ze względu na niemożność pozyskania danych dla wszystkich 61 tys. podmiotów oraz skorygowania

RACHUNEK OD PAŃSTWA RZECZPOSPOLITA POLSKA ZA WYDATKI W ROKU 2018

Usługa	Cena na 1 mieszkańca
Emerytury z ZUS	3 406 zł
Emerytury z KRUS	279 zł
Renty z ZUS i KRUS	962 zł
Emerytury żołnierzy, policjantów i pozostałych służb	410 zł
mundurowych, sędziów i prokuratorów	
Dodatki do rent i emerytur, dodatki pielęgnacyjne, ...	766 zł
zasiłki chorobowe, itp.	
Składki NFZ i PIT emerytów i rencistów	1 201 zł
Przedszkola, podstawówki, gimnazja i szkoły średnie	2 078 zł
Szkolnictwo wyższe	518 zł
Pomoc społeczna, wsparcie dla bezrobotnych	1 547 zł
Rodzina 500+	589 zł
Ochrona zdrowia	2 534 zł
Wojsko	855 zł
Policja, straż pożarna, straż graniczna, BOR, ABW, AW i CBA	487 zł
Sądy i więzienia	333 zł
Drugi krajowe	545 zł
Drugi samorządowe	733 zł
Pozostałe wydatki na transport	308 zł
Kolej i tory	396 zł
Administracja rządowa	381 zł
Administracja samorządowa	605 zł
Administracja ZUS, KRUS i NFZ	132 zł
Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli	71 zł
i ochrony prawa oraz sądownictwa	
Ochrona środowiska	611 zł
Rolnictwo, leśnictwo i rybołówstwo	383 zł
Kultura	301 zł
Sport i wypoczynek	182 zł
Składka do budżetu UE	490 zł
Inne	1 204 zł
Koszt obsługi długu publicznego	826 zł
RAZEM	23 135 zł

Łącznie wydatki publiczne w 2018 roku były o 202 zł wyższe od dochodów. W rezultacie tego deficytu oraz osłabienia kursu polskiej waluty, dług publiczny w przeliczeniu na jednego mieszkańca wzrósł do poziomu 27 214 zł i był o 730 zł wyższy niż w 2017 roku.

www.dlugpubliczny.org.pl
www.sprawdzpodatki.pl
facebook.com/LicznikDluguPublicznego
www.for.org.pl

przepływów między nimi Rachunek od Państwa zawiera pozycję bilansującą „Inne”.

„Rachunek od Państwa” przedstawia wydatki państwa w przeliczeniu na przeciętnego obywatela celowo w bardzo dużym uproszczeniu.

Ilość płaconych przez konkretną osobę podatków i składek zależy od tego, ile ona zarabia i co kupuje. Na przygotowanym przez FOR portalu sprawdzpodatki.pl każdy może sprawdzić, ile podatków i składek mieści się w płacy o dowolnej wysokości. Podając dodatkowo szacunkową wielkość zakupów, każdy może otrzymać swój własny, zindywidualizowany rachunek od państwa.

Wiedza na temat struktury i wielkości wydatków państwa jest niezbędna, ponieważ jej brak uniemożliwia Polakom ocenę i kontrolę nieodpowiedzialnych obietnic polityków.

FORUM OBYWATELSKIEGO ROZWOJU BRONI PRAWORZĄDNOŚCI

Jesteśmy przekonani, że warunkiem koniecznym powodzenia proponowanych przez nas rozwiązań jest zagwarantowanie odpowiedniego poziomu praworządności. W ostatnich latach byliśmy świadkami bezprecedensowego obniżenia jakości rządów prawa w Polsce. Jak głosi tytuł jednej z naszych analiz: „Bez niezależnych sądów gospodarka rozwija się wolniej i zagrożone są wolności obywatelskie”.

W ostatnim roku FOR działało bardzo aktywnie w sprawach praworządności. Jako członek Komitetu Obrony Sprawiedliwości – KOS współpracowaliśmy z kilkunastoma organizacjami pozarządowymi (w tym ze stowarzyszeniami sędziów i prokuratorów) organizując pomoc dla prawników dotkniętych postępowaniami dyscyplinarnymi i innego rodzaju represjami. Wraz z naszymi partnerami uczestniczyliśmy w wielu wydarzeniach, przedstawiając opinii publicznej informacje o stanie przestrzegania praworządności przez polskie władze. Udział w pracach KOS pozwolił nam na nawiązanie dialogu z instytucjami Unii Europejskiej, wspierającymi nas w działaniach na rzecz przywrócenia państwa prawa – dzięki temu jesteśmy w stanie dostarczać rzetelnej i niezależnej informacji o sytuacji w Polsce. Byliśmy również osobiście zaangażowani w postępowania przed polskimi i unijnymi sądami dotyczącymi praworządności.

Rok 2019 to także nowa inicjatywa FOR, w ramach której współpracujemy z Archiwum Osiatyńskiego i Helsińską Fundacją Praw Człowieka. Łącząc siły, udało nam się uruchomić angielskojęzyczny serwis o praworządności w Polsce – Rule of Law in Poland (ruleoflaw.pl). Z pomocą naszych partnerów jesteśmy w stanie docierać z profesjonalnym przekazem o sytuacji w Polsce do zagranicznych organizacji pozarządowych, akademików czy dyplomatów. To jedyna w swoim rodzaju inicjatywa, dzięki której blisko współpracujemy z organizacjami, z którymi na co dzień możemy się różnić w poglądach na wiele spraw. Jesteśmy

bowiem przekonani, że zapewnienie odpowiedniego poziomu rządów prawa jest wartością nadrzędną, ważniejszą od codziennych różnic zdań. Z pomocą zawodowych tłumaczy dostarczamy odbiorcom szczegółowych informacji o kryzysie wokół praworządności w Polsce, co często spotyka się z uznaniem wśród naszych partnerów z zagranicy. Wierzymy, że ten wartościowy projekt będzie mógł być kontynuowany w kolejnych latach.

Dzięki zaangażowaniu FOR w kwestię rządów prawa, mamy też sposobność współpracować z uznanymi w Europie ekspertami od praworządności, wraz z którymi sporządzamy diagnozy i rekomendacje w tej ważnej dziedzinie. Staliśmy się jednym z wiodących ośrodków, jeśli chodzi o to zagadnienie, co pozwala nam aktywnie uczestniczyć w wielu działaniach na rzecz przywrócenia rządów prawa, nie tylko na poziomie krajowym, ale także europejskim.

Kontynuujemy również własne inicjatywy, biorąc udział w strategicznych postępowaniach sądowych – w ostatnim czasie wyspecjalizowaliśmy się w sprawach dotyczących jawności życia publicznego i niezależności sądów. W ostatnim roku doprowadziliśmy m.in. do wydania przez Naczelny Sąd Administracyjny korzystnego wyroku w słynnej już sprawie ujawnienia list poparcia dla członków nowej KRS. W 2020 roku chcemy mieć możliwość aktywnego działania także w tym obszarze.

Wreszcie, w ramach naszych bieżących raportów i analiz, przedstawialiśmy negatywne skutki zwiększenia kontroli polityków nad sądami i prokuraturą, rozprawiając się z powszechnymi mitami na temat wymiaru sprawiedliwości. Ogniskując nasze diagnozy w perspektywie konstytucyjnej i unijnej, zyskaliśmy zaufanie wiodących mediów jako stali komentatorzy zmian w prawie i związanych z nimi zagrożeń dla ustroju państwa.

Nie ma wolności bez praworządności. W sytuacji naruszeń rządów prawa, nasze zaangażowanie w tej kwestii było naturalne i, jak się okazuje, bardzo skuteczne. Liczymy, że w nadchodzących latach będzie jeszcze głośniejsze o naszych inicjatywach w tym obszarze.

FOR-LETTER

W 2019 roku uruchomiliśmy nową odsłonę naszego newslettera, czyli FOR-letter!

FOR-letter to przegląd najważniejszych informacji tygodnia ze świata wolnościowego oraz tematów podejmowanych przez Forum Obywatelskiego Rozwoju.

Kolejne odcinki wysyłamy raz w tygodniu, w każdy czwartek.

Dlaczego warto subskrybować FOR-letter?

- zawiera on najważniejsze informacje ze świata wolnościowego w jednym miejscu,
- w zalewie informacji w Internecie nasi eksperci wskazują tematy, na które warto zwrócić uwagę w gospodarce, polityce i sprawach zagranicznych,
- to odrzutka na populizm polityków i grup interesu.

Zapisy na FOR-letter: newsletter.for.org.pl

NEWSLETTER ANGLOJĘZYCZNY

Dodatkowo, dla naszych odbiorców anglojęzycznych co dwa tygodnie wydajemy newsletter w języku angielskim, w którym przedstawiamy najnowsze publikacje ekspertów FOR oraz komentujemy najświeższe wydarzenia z Polski i ze świata.

To ważne źródło informacji dla ambasad, izb handlowych, organizacji międzynarodowych, zaprzyjaźnionych zagranicznych think-tanków oraz korespondentów zagranicznych w Polsce.

Zapisy na anglojęzyczny newsletter:
newsletter.for.org.pl/en

FREE MARKET ROAD SHOW 2019 W WARSZAWIE

FREEDOM IN EUROPE IN THE RUN-UP TO THE EUROPEAN ELECTIONS

3 kwietnia 2019 roku do Warszawy zawitała po raz kolejny konferencja Free Market Road Show, która odbyła się na Uniwersytecie Warszawskim. To coroczne anglojęzyczne wydarzenie, organizowane w ponad 30 miastach Europy.

Jako pierwszy przemawiał **Ivan Mikloš**, były minister finansów Słowacji. Zauważył on, że „obecnie zagrożone są wolność, otwarte społeczeństwo i liberalna demokracja”. Zagrożenie dla nich nadchodzi zarówno z prawa, jak i z lewa. Mikloš wskazał na błędne działania polityczne podejmowane na poziomie Unii Europejskiej: politykę migracyjną, politykę socjalną i luzowanie ilościowe. Jednak mimo swoich problemów UE odgrywa wielką rolę w obronie wolności. Podał m.in. przykłady tego, jak UE broniła wolności gospodarczej przed etatystycznym rządem na Słowacji. Według Mikloša, potrzebna jest konwergencja konkurencyjności, czyli polityka, która pchnęłaby mniej konkurencyjne kraje do podjęcia większej ilości reform wzmocniających wolność gospodarczą.

Następnym mówcą był **Richard Zundritsch**, reprezentujący Austrian Economics Center. Zwrócił on uwagę na przeregulowanie jako hayekowską drogę do zniewolenia. Zauważył również, że „nieuchronnie zbyt wiele planowania i organizowania na szczeblu centralnym prowadzi do braku wolności i dyktatury”. Jako historyczną ilustrację swojej tezy wskazał socjalistyczne planowanie w Europie Środkowej i Wschodniej.

Jako trzeci głos zabrał **Marcin Nowacki** ze Związku Przedsiębiorców i Pracodawców. Na początku zauważył on, że „Polska, Czechy i Słowacja to znakomite przykłady gospodarek, która bardzo skorzystały na czterech europejskich swobodach”. Dodał jednak, że obawy budzi rosnący protekcjonizm na rynku UE. Jako przykłady wskazał on rynek żywności i sektor transportowy, gdzie lepiej rozwinięte kraje wykorzystują regulacje na poziomie krajowym i unijnym do ochrony swoich firm przed konkurentami z Europy Środkowej i Wschodniej.

Karol Zdybel, związany z polskim Instytutem Misesa, zgodził się, że do tej pory integracja europejska jest historią sukcesu. Dodał, że tak samo zresztą, co potwierdzają sondaże, uważają europejskie narody. Zdybel starał się odpowiedzieć na pytanie, dlaczego z jednej strony ludzie zdają się być zadowoleni z UE, a z drugiej strony na znaczeniu zyskują ruchy antyunijne. Zgodził się, że niektóre zarzuty wobec UE znajdują uzasadnienie z perspektywy klasycznego libera-

lizmu, wskazując tutaj na rosnący brak transparentności organów UE.

Tematem wystąpienia **Leszka Balcerowicza** była „Globalizacja i jej krytycy”. Na początku Leszek Balcerowicz zauważył, że „każdy proces społeczny można analizować z trzech perspektyw: ekonomicznej, politycznej i moralnej”. Podkreślił, że błędem jest „skupianie się na przegranych i niewspominanie o wygranych”, a taką właśnie jest perspektywa etyki nacjonalistycznej, która nie bierze pod uwagę losu ludzi z innych krajów. Wskazał też na wzajemne korzyści z wolnego handlu.

Tematem drugiego panelu były „Nieliberalne ruchy w Europie i innych krajach. Czy są zagrożeniem dla wolności?”. Pierwsze pytanie dotyczyło populizmu oraz jego związków z Donaldem Trumpem, Brexitem, Victorem Orbánem i sytuacją w Polsce. **Dan Mitchell** z Cato Institute stwierdził, że błędem jest porównywanie populizmu praktykowanego przez Trumpa i Kaczyńskiego. Zauważył on, że pod względem politycznym populizm Donalda Trumpa i Brexitu różni się od tego, co dzieje się obecnie w Europie. Podkreślił, że w amerykańskich wyborach, podobnie jak w przypadku Brexitu, ludzie głosowali za mniejszym złem.

Edit Zgut z Centrum Europejskiego UW wskazała, że na rozprzestrzenianie się populizmu wpływa zwiększanie centralizacji władzy. Jako przykład podała fakt, że na Węgrzech niemal wszystkie media znajdują się pod kontrolą rządzących i głoszą rządową propagandę, natomiast działalność organizacji obywatelskich jest bardzo ograniczona. Według Zgut, to jedynie pogarsza tamtejszą sytuację, ponieważ ludzie często bardzo szybko zmieniają swoje postawy, popierając działania rządu.

Cris Lingle z Uniwersytetu Francisco Marroquina w Gwatemali wskazał, że populizm stanowi poważny problem. „Będzie trudno utrzymać demokrację” – stwierdził. Dodał, że nowe ustawodawstwo służy głównie zabieraniu jednym i dawaniu innym. Obecnie w wielu krajach odbywa się redystrybucyjna gra, politycy zdobywają więcej władzy, a ludzie tracą wolność, co podkreślał Lingle.

Leszek Jażdżewski, redaktor „Liberté!”, zauważył, że ludzie w Polsce zwykli wierzyć, iż demokracja będzie trwać wiecznie i pokona wszystkie pozostałe systemy. Jednak opinia, że demokracja jest odporna i trwałą, zawsze będzie błędna, na co wskazał Jażdżewski. Dodał, że należy zdać sobie sprawę z tego, iż państwa demokratyczne słabną. Jako przykład podał Stany Zjednoczone, które pod względem politycznym są silniejsze od Chin, które jednak doganiają USA pod względem gospodarczym.

PEŁNA RELACJA NA STRONIE FOR - WWW.FOR.ORG.PL

OBSZARY BADAWCZE FOR

FINANSE PUBLICZNE

Proponujemy, w jaki sposób powinniśmy ograniczać wydatki publiczne. To jedyna odpowiedzialna droga, która pozwoli na znaczące obniżenie podatków, stopniową spłatę długu publicznego oraz trwałe przyspieszenie wzrostu gospodarczego.

PAŃSTWO PRAWA

Wskazujemy na zagrożenia płynące ze zmian prawnych, które osłabiają praworządność i naruszają porządek konstytucyjny. Przyglądamy się jakości procesów legislacyjnych i decyzjom podejmowanym przez instytucje publiczne.

RYNEK PRACY

Analizujemy projekty rządowe pod kątem wzrostu zatrudnienia w Polsce. Jednocześnie, badając doświadczenia innych krajów, szukamy dobrych praktyk, które – przeniesione na polski grunt – mogą sprawić, że więcej Polaków będzie pracowało.

UNIA EUROPEJSKA

Analizujemy projekty unijnych dyrektyw, rozporządzeń i innych dokumentów pod względem wpływu propozycji UE na wolność gospodarczą i wolności obywatelskie, a przede wszystkim, jak przekładają się one na rozwój Polski i innych krajów członkowskich.

WOLNOŚĆ GOSPODARCZA

Prowadzimy systematyczne działania przeciwko antywolnościowym presjom i wspieramy propozycje, które zwiększają zakres wolności i indywidualnej odpowiedzialności. Więcej wolności gospodarczej to najlepsza recepta na szybki rozwój i poprawę warunków życia.

WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI

Monitorujemy proces legislacyjny w zakresie całego systemu wymiaru sprawiedliwości. Badamy efektywność i niezależność wymiaru sprawiedliwości oraz rekomendujemy działania mające na celu wyeliminowanie błędów w jego działaniu. Bronimy niezależności wymiaru sprawiedliwości od polityków i pilnujemy rzetelności debaty publicznej w tym obszarze.

ANALITYCZNE

ANALIZY I RAPORTY

Badania i publikacje poruszające ważne tematy gospodarcze i prawne. Nasze analizy zawierają poza diagnozą rekomendacje zmian. Pokazujemy też najlepsze praktyki z innych krajów.

PAŃSTWO PRAWA

Analizujemy efektywność i niezależność wymiaru sprawiedliwości. Bronimy zasad praworządności i przestrzegania Konstytucji RP. Aktywnie sprzeciwiamy się próbom podporządkowania sądownictwa politykom.

JAK DOGONIĆ ZACHÓD

W 1989 roku m.in. dzięki tzw. Planowi Balcerowicza, Polska weszła na ścieżkę doganiania Zachodu. Od tego czasu nastąpiło spektakularne polepszenie warunków życia Polaków, ciągle jednak jest sporo do zrobienia, aby osiągnąć poziom krajów Zachodu.

Projekty FOR

WATCHDOG

RULE OF LAW

Nowa inicjatywa FOR, w ramach której współpracujemy z Archiwum Osiatyńskiego i Helsińską Fundacją Praw Człowieka. Łącząc siły, udało nam się uruchomić anglojęzyczny serwis o praworządności w Polsce – Rule of Law in Poland (ruleoflaw.pl). Z pomocą naszych partnerów jesteśmy w stanie docierać z profesjonalnym przekazem o sytuacji w Polsce do zagranicznych organizacji pozarządowych, akademików czy dyplomatów.

LICZNIK DŁUGU

Jeden z pierwszych projektów FOR. Licznik podaje wysokość państwowego długu publicznego. Od 2013 roku licznik poza długiem jawnym pokazuje także dług ukryty (w systemie emerytalnym). Licznik w postaci ekranu świetlnego znajduje się w centrum Warszawy oraz na stronie dlugubliczny.org.pl

SPRAWDZPODATKI.PL

Nowatorska platforma pozwalająca w przystępny sposób sprawdzić, jaka część wynagrodzenia jest oddawana państwu w formie wszelkich podatków i składek. Celem mechanizmu jest pokazanie, że płacone przez nas podatki i wydatki publiczne to dwie strony tego samego medalu.

EDUKACYJNE

SZKOŁA LESZKA BALCEROWICZA

Seminaria dla licealistów i studentów prowadzone przez uznanych ekonomistów, prawników, dziennikarzy i przedsiębiorców. Absolwentami SLB jest już ponad 500 osób z całej Polski.

KOMIKSY EKONOMICZNE

Konkurs na najlepsze komiksy o tematyce ekonomicznej. Komiksy wraz ze scenariuszami lekcji przedsiębiorczości i WOS trafiają do tysięcy szkół w Polsce. W ramach projektu organizujemy szkolenia i konferencje dla nauczycieli oraz lekcje dla uczniów.

MUZEUM 1989

Takiej opowieści o polskiej transformacji dotąd nie było. Wydarzenia roku 1989 są przedstawione w formie wirtualnego muzeum, dostępnego dla każdego posiadacza komputera lub smartfonu. Widz-internauta poznaje przeszłość „zanurzając się” w zrekonstruowane techniką 3D przestrzenie historyczne: m.in. wewnątrz peerelowskiego mieszkania, salę obrad Okrągłego Stołu, sztab wyborczy „Solidarności” w dawnej kawiarni „Niespodzianka”. Wystawa – skierowana przede wszystkim do uczniów i studentów – łączy nowoczesną formę przekazu z wyczerpującą narracją historyczną.

Aktywność FOR za granicą

O SUKCESIE TRANSFORMACJI W 4LIBERTY.EU NETWORK

FOR było zaangażowane w działania sieci think-tanków z Europy Środkowo-Wschodniej, 4Liberty.eu Network, którą wspiera Fundacja im. Friedricha Naumanna. Na stronie sieci regularnie publikowane są artykuły analityków FOR, a eksperci naszej fundacji biorą udział w spotkaniach i konferencjach organizowanych przez 4Liberty.eu. W kwietniu 2019 roku ukazał się kolejny numer czasopisma „4Liberty.eu Review”, poświęcony regulacjom, w którym opublikowano artykuł ekonomisty FOR, Marcina Zielińskiego pt. „Small Is Not Always Beautiful, Especially When Aided by (Polish) Government”. Z kolei we wrześniowym numerze czasopisma dot. transformacji ukazał się tekst „It's Not Only the Economy, Stupid: Progress in Poland after Socialism” autorstwa wiceprezesa FOR, Marka Tatały.

SPOTKANIE EPICENTER NETWORK W WARSZAWIE

Forum Obywatelskiego Rozwoju, jako jedyna organizacja z Polski, należy do EPICENTER Network – europejskiej sieci uznanych wolnościowych think-tanków, które łączy wspólna wizja społeczeństwa opartego na wolności gospodarczej, wolności osobistej i ograniczonej roli państwa w życiu człowieka. Jedno ze spotkań sieci w 2019 roku zostało zorganizowane w Warszawie przez FOR. Marek Tatała wystąpił na konferencji EPICENTER poświęconej Nanny State Index, a FOR wspierało też inne projekty sieci, np. Authoritarian Populism Index oraz publikowało teksty na stronie EPICENTER, m.in. na temat praworządności w Polsce.

FOR O PRAWORZĄDNOŚCI NA KONFERENCJI ATLAS NETWORK

FOR należy również do Atlas Network, czyli międzynarodowej sieci skupiającej ok. 500 pozarządowych organizacji wolnościowych z ponad 90 krajów z całego świata. Eksperti FOR regularnie uczestniczą w konferencjach i szkoleniach organizowanych przez Atlas Network. Marek Tatała wygłosił wystąpienie na temat zagrożeń dla wolności i praworządności w Polsce podczas „Europe Liberty Forum” w Atenach, a także był jednym ze współorganizatorów pierwszej edycji „Global Influencer Summit”. Ponadto, na Blogu Obywatelskiego Rozwoju ukazało się osiem artykułów z cyklu „Świat Wolności”, inspirowanych działaniami i sukcesami wolnościowych organizacji z Atlas Network.

WIARYGODNE INFORMACJE O POLSCE ZA GRANICĄ

Eksperti FOR byli wielokrotnie cytowani w zagranicznych mediach, m.in. na temat polityki gospodarczej, ataków partii rządzącej na praworządność oraz na temat transformacji w Polsce. Nasze komentarze ukazywały się m.in. w „Financial Times”, „Reuters”, „Politico” czy „BBC Radio”. W siedzibie FOR regularnie odbywały się spotkania z korespondentami zagranicznymi akredytowanymi w Polsce. Ważnym kanałem komunikacji na temat praworządności był współtworzony przez FOR portal ruleoflaw.pl. Poza tym, analitycy FOR brali udział w spotkaniach z przedstawicielami placówek dyplomatycznych, zagranicznych izb handlowych, organizacji pozarządowych z innych krajów oraz instytucji międzynarodowych. Pokazuje to, że jesteśmy ważnym i wiarygodnym źródłem informacji na temat sytuacji w Polsce dla wielu podmiotów nie tylko w Polsce, ale i za granicą.

FINANSE FOR

Działalność FOR jest finansowana przez darowizny od sympatyków, osób i firm prywatnych, dzielących przekonanie, że wolności obywatelskie i gospodarcze oraz państwo prawa to podstawa dobrego życia każdego z nas.

FOR nie korzysta ze środków rządowych ani nie realizuje analiz na zlecenie, aby zachować pełną niezależność. Wybór tematów analiz i publikacji, jak również agenda badań i działalności think-tanku są zależne wyłącznie od decyzji Rady i Zarządu Fundacji, a rezultaty naszych badań, analiz i publikacji są wynikiem pracy ich autorów i ekspertów FOR.

W 2019 roku niemal 95% przychodów fundacji pochodziło od darczyńców prywatnych, w tym zarówno od osób, jak i firm (darczyńcy biznesowi). Pozostała część budżetu pochodziła z grantów od fundacji i organizacji zagranicznych (w tym w związku ze współpracą naukową FOR w ramach międzynarodowych programów badawczych i konferencji) oraz w niewielkiej części z działalności gospodarczej (publikacje książkowe i udział we wspólnych projektach edukacyjnych).

Jesteśmy dumni, że nasza dotychczasowa działalność zyskuje każdego roku coraz więcej sympatyków, gotowych udzielić FOR wsparcia finansowego. Liczba darowizn na cele statutowe i poszczególne projekty FOR stale wzrasta.

Wierzymy, że działalność, jaką prowadzi Fundacja FOR, znajdzie źródło finansowania w aktywnej postawie ludzi zaangażowanych w budowę społeczeństwa obywatelskiego. Dziękujemy!

FOR FORUM OBYWATELSKIEGO ROZWOJU SKLEP

W połowie roku otworzyliśmy sklep internetowy.

Na stronie sklep.for.org.pl można zakupić publikacje Leszka Balcerowicza – m.in. „Lech. Leszek. Wygrać wolność” oraz „Trzeba się bić z PiS o Polskę”, książki z serii „FOR Poleca”, a także gadżety z logo Fundacji (przybinki, notesy).

Serdecznie zapraszamy do wsparcia naszych aktywności również tą drogą – wszystkie dochody uzyskiwane ze sklepu przeznaczone są na działalność statutową FOR.

Cieszę się, że nasza działalność zyskuje każdego roku coraz więcej sympatyków dzielących przekonanie, że wolności obywatelskie i gospodarcze oraz państwo prawa to podstawa dobrego życia każdego z nas. Staramy się wspólnie pracować na rzecz realizacji naszej misji statutowej, angażując ekspertów, specjalistów i wolontariuszy. Wspierając FOR, stajesz się ważną częścią naszej Fundacji i budujesz społeczeństwo obywatelskie.

Patrycja Satora
dyrektor ds. rozwoju
patrycja.satora@for.org.pl
tel.: +48 500 494 173

**KAŻDY MOŻE
WSPIERAĆ
FUNDACJĘ FOR,
PRZEKAZUJĄC NAWET
NIEWIELKĄ KWOTĘ
NA NASZE KONTO**

Numery rachunków w Santander Bank Polska:

PLN: 68 1090 1883 0000 0001 0689 0629

EUR: 02 1090 1883 0000 0001 0689 0653

USD: 63 1090 1883 0000 0001 0689 4114

GBP: 44 1090 1883 0000 0001 0689 0673

LUDZIE FOR

RADA FUNDACJI

- LESZEK BALCEROWICZ, PRZEWODNICZĄCY
- MICHAŁ CHALACZKIEWICZ
- BŁAŻEJ MODER
- JEREMI MORDASEWICZ
- ARKADIUSZ MUŚ
- JAROSŁAW SROKA
- RYSZARD WOJTKOWSKI
- JAN KOŻUCHOWSKI, ASYSTENT PRZEWODNICZĄCEGO RADY

ZESPÓŁ FUNDACJI

ZARZĄD

- AGATA STREMECKA, PREZES ZARZĄDU
- ALEKSANDER ŁASZEK, WICEPREZES ZARZĄDU, GŁÓWNY EKONOMISTA
- MAREK TATAŁA, WICEPREZES ZARZĄDU, EKONOMISTA

ADMINISTRACJA

- KINGA KRÓLIK, KIEROWNIK ADMINISTRACYJNO-FINANSOWY
- OLIWIA KRÓLIK, ASYSTENTKA BIURA

DZIAŁ ROZWOJU

- PATRYCJA SATORA, DYREKTOR
- ANNA KOMOSA, KOORDYNATOR

DZIAŁ KOMUNIKACJI

- PAWEŁ LISIEWICZ, DYREKTOR
- HELENA KRAJEWSKA, KOORDYNATOR BIURA PRASOWEGO
- KLAUDIA WALAS, KOORDYNATOR EVENTÓW

DZIAŁ ANALITYCZNY

- RAFAŁ TRZECIAKOWSKI, EKONOMISTA
- MARCIN ZIELIŃSKI, EKONOMISTA
- PATRYK WACHOWIEC, ANALITYK PRAWNY
- KAROLINA WĄSOWSKA, PRAWNIK

DZIAŁ PROJEKTÓW

- JAKUB PRZEŹDZIECKI, KOORDYNATOR